

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Σεπτεμβρίου 2008^{*}

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-428/06 έως C-434/06,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, τις οποίες υπέβαλε το Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco (Ισπανία), με αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2006 (C-428/06, C-429/06 και C-431/06 έως C-434/06) και 29ης Σεπτεμβρίου 2006 (C-430/06), που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 18 Οκτωβρίου 2006, στο πλαίσιο των δικών

Unión General de Trabajadores de La Rioja (UGT-Rioja) (C-428/06),

Comunidad Autónoma de La Rioja (C-429/06)

κατά

Juntas Generales del Territorio Histórico de Vizcaya,

Diputación Foral de Vizcaya,

^{*} Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Bilbao,

Confederación Empresarial Vasca (Confebask)

και

Comunidad Autónoma de La Rioja (C-430/06),

Comunidad Autónoma de Castilla y León (C-433/06)

κατά

Diputación Foral de Álava,

Juntas Generales de Álava,

Confederación Empresarial Vasca (Confebask)

και

Comunidad Autónoma de La Rioja (C-431/06),

Comunidad Autónoma de Castilla y León (C-432/06)

κατά

Diputación Foral de Guipúzcoa,

Juntas Generales de Guipúzcoa,

Confederación Empresarial Vasca (Confebask)

και

Comunidad Autónoma de Castilla y León (C-434/06)

κατά

Diputación Foral de Vizcaya,

Juntas Generales del Territorio Histórico de Vizcaya,

Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Bilbao,

Confederación Empresarial Vasca (Confebask),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka, A. Ó Caoimh και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Φεβρουαρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Unión General de Trabajadores de La Rioja (UGT-Rioja), εκπροσωπούμενη από τον V. Suberviola González, abogado, και τους C. Cabezón Llach και J. Granda Loza, secretarios generales,

— η Comunidad Autónoma de La Rioja, εκπροσωπούμενη από τους J. Criado Gámez και I. Serrano Blanco, abogados,

- η Comunidad Autónoma de Castilla y León, εκπροσωπούμενη από τις S. Perandones Peidró και E. Martínez Álvarez, abogadas,
- οι Juntas Generales del Territorio Histórico de Vizcaya, η Diputación Foral de Álava, η Diputación Foral de Vizcaya και η Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Bilbao, εκπροσωπούμενες από τους I. Sáenz-Cortabarría Fernández και M. Morales Isasi, abogados,
- η Diputación Foral de Guirúzcoa, εκπροσωπούμενη από τους A. Ibarguchi Otermin, I. Sáenz-Cortabarría Fernández και M. Morales Isasi, abogados,
- η Confederación Empresarial Vasca (Confebask), εκπροσωπούμενη από τους M. Araujo Boyd και D. Armesto Macías, abogados,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τις E. O'Neill και I. Rao, επικουρούμενες από τον D. Anderson, QC,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους F. Castillo de la Torre και C. Urraca Caviedes,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαΐου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Οι αιτήσεις για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.
- ² Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός, της Union General de Trabajadores de La Rioja (στο εξής: UGT-Rioja) (C-428/06), της Comunidad Autónoma de La Rioja (C-429/06 έως C-431/06) και της Comunidad Autónoma de Castilla y León (C-432/06 έως C-434/06) και, αφετέρου, των Juntas Generales del Territorio Histórico de Vizcaya, των Diputaciones Forales de Álava, de Vizcaya και de Guipúzcoa, που είναι οι αρμόδιες αρχές των Territorios Históricos [επαρχίες εθιμικής προελεύσεως] de Vizcaya, de Álava και de Guipúzcoa (διοικητικές αρχές των επαρχιών εθιμικής προελεύσεως, στο εξής: τοπικές αρχές), καθώς και της Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Bilbao, και της Confederación Empresarial Vasca (στο εξής: Confebask), ως προς τις φορολογικές ρυθμίσεις που θέσπισαν οι εν λόγω αρχές.

Το εθνικό δίκαιο

Το ισπανικό Σύνταγμα του 1978

- ³ Τα άρθρα 2, 31, παράγραφος 1, 137 έως 139 και 143, παράγραφος 1, του ισπανικού Συντάγματος του 1978 (στο εξής: Σύνταγμα) έχουν ως εξής:

«Άρθρο 2.

Το Σύνταγμα βασίζεται στην αδιάσπαστη ενότητα του ισπανικού Έθνους, κοινή και αδιαίρετη πατρίδα όλων των Ισπανών, και αναγνωρίζει και εγγυάται την αυτονομία των εθνοτήτων και των περιφερειών, από τις οποίες απαρτίζεται, και την αλληλεγγύη μεταξύ τους.

[...]

Άρθρο 31.

1. Όλοι θα συνεισφέρουν στα δημόσια βάρη σύμφωνα με τις οικονομικές τους δυνατότητες, μέσω ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος που θα διαπνέεται από τις αρχές της ισότητας και της προοδευτικότητας και, σε καμία περίπτωση, δεν θα έχει τον χαρακτήρα δημεύσεως.

[...]

Τίτλος VIII — Περί της περιφερειακής οργάνωσης του κράτους

Κεφάλαιο πρώτο — Γενικές αρχές

Άρθρο 137.

Το κράτος οργανώνεται εδαφικώς σε δήμους, σε επαρχίες και στις Αυτόνομες Κοινότητες που πρόκειται να συσταθούν. Όλες αυτές οι οντότητες απολαύουν αυτονομίας στη διαχείριση των συμφερόντων τους.

Άρθρο 138.

1. Το κράτος εγγυάται την αποτελεσματική υλοποίηση της αρχής της αλληλεγγύης, που καθιερώνεται στο άρθρο 2 του Συντάγματος, μεριμνώντας για τη δημιουργία κατάλληλης και δίκαιης οικονομικής ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων μερών του ισπανικού εδάφους και λαμβάνοντας ιδιαίτερος υπόψη τις συνθήκες νησιωτικού χαρακτήρα.

2. Οι διαφορές μεταξύ των καθεστώτων των διαφόρων Αυτόνομων Κοινοτήτων δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να συνεπάγονται οικονομικά ή κοινωνικά προνόμια.

Άρθρο 139.

1. Όλοι οι Ισπανοί έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις σε οποιοδήποτε τμήμα της ισπανικής επικράτειας.

2. Καμία αρχή δεν μπορεί να λάβει μέτρα που άμεσα ή έμμεσα εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία και εγκατάσταση των ατόμων, καθώς και την ελεύθερη διακίνηση των αγαθών σε όλο το ισπανικό έδαφος.

[...]

Κεφάλαιο III — Αυτόνομες Κοινότητες

Άρθρο 143.

1. Κατά την ενάσκηση του δικαιώματος αυτονομίας, που αναγνωρίζεται με το άρθρο 2 του Συντάγματος, οι όμορες επαρχίες με κοινά ιστορικά, πολιτιστικά και οικονομικά χαρακτηριστικά, τα νησιωτικά εδάφη και οι επαρχίες, που η περιοχή τους έχει ιστορική ενότητα, θα μπορούν να αποκτήσουν καθεστώς αυτοκυβερνήσεως και να συσταθούν σε Αυτόνομες Κοινότητες, σύμφωνα με τις διατάξεις [του τίτλου VIII] και των αντίστοιχων καθεστώτων.»

- 4 Το άρθρο 148 του Συντάγματος, που περιγράφει τους τομείς στους οποίους οι Αυτόνομες Κοινότητες μπορούν να ασκούν αρμοδιότητες, έχει ως εξής:

«1. Οι Αυτόνομες Κοινότητες μπορούν να αναλαμβάνουν αρμοδιότητες στους εξής τομείς:

[...]

3. Στη χωροταξία, την πολεοδομία και τη στέγαση.

4. Στα δημόσια έργα που ενδιαφέρουν την Αυτόνομη Κοινότητα επί του εδάφους της.

5. Στις σιδηροδρομικές οδούς και τα οδικά δίκτυα που βρίσκονται εξ ολοκλήρου στο έδαφος της Αυτόνομης Κοινότητας και, υπό τις ίδιες συνθήκες, στις μεταφορές που διασφαλίζονται με τα μέσα αυτά ή καλωδιακώς.

6. Στους λιμένες καταφυγής, λιμένες και αερολιμένες αναψυχής και, γενικώς, στους λιμένες χωρίς εμπορικές δραστηριότητες.

7. Στη γεωργία και την κτηνοτροφία, σύμφωνα με τη γενική διάρθρωση της οικονομίας.

8. Στα δάση και τη δασική εκμετάλλευση.
9. Στη διαχείριση στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.
10. Στα σχέδια, την κατασκευή και εκμετάλλευση των υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων, τα αρδευτικά κανάλια και συστήματα, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την Αυτόνομη Κοινότητα, και τα μεταλλικά και ιαματικά ύδατα.
11. Στην αλιεία στα εσωτερικά ύδατα, την εκμετάλλευση των οστρακοειδών, την ιχθυοκαλλιέργεια, τη θήρα και την ποτάμια αλιεία.
12. Στις τοπικές εμποροπανηγύρεις.
13. Στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας της Αυτόνομης Κοινότητας στο πλαίσιο των στόχων που έχουν τεθεί από την εθνική οικονομική πολιτική.
14. Στη βιοτεχνία.

[...]»

5 Το άρθρο 149, παράγραφος 1, του Συντάγματος προβλέπει:

«1. Το κράτος έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στους εξής τομείς:

1. Στη ρύθμιση των θεμελιωδών προϋποθέσεων που διασφαλίζουν την ισότητα όλων των Ισπανών κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους και την πραγμάτωση των συνταγματικών καθηκόντων τους.

[...]

6. Στην εμπορική, ποινική και σωφρονιστική νομοθεσία· στη δικονομία, με την επιφύλαξη των απαραίτητων εξειδικεύσεων που, στον τομέα αυτόν, απορρέουν από τις ιδιαιτερότητες του ουσιαστικού δικαίου των Αυτονόμων Κοινοτήτων.

7. Στην εργατική νομοθεσία, με την επιφύλαξη της εφαρμογής της από τα όργανα των Αυτονόμων Κοινοτήτων.

[...]

11. Στο νομισματικό σύστημα: νομίσματα, συνάλλαγμα και μετατρεψιμότητα· στις βάσεις της χρηματοπιστωτικής οργανώσεως, των τραπεζών και των ασφαλίσεων.

[...]

13. Στις βάσεις και τον συντονισμό του γενικού σχεδιασμού της οικονομικής δραστηριότητας.

14. Στα δημόσια οικονομικά και το δημόσιο χρέος.

[...]

17. Στη θεμελιώδη νομοθεσία και το οικονομικό καθεστώς της κοινωνικής ασφάλισης, με την επιφύλαξη της εφαρμογής των υπηρεσιών της από τις Αυτόνομες Κοινότητες.

[...]

24. Στα δημόσια έργα γενικού συμφέροντος ή των οποίων η υλοποίηση αφορά περισσότερες από μία Αυτόνομη Κοινότητα.

[...]»

6 Τα άρθρα 156 έως 158 του Συντάγματος έχουν ως εξής:

«Άρθρο 156.

1. Οι Αυτόνομες Κοινότητες απολαύουν δημοσιονομικής αυτονομίας για την ανάπτυξη και την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις αρχές του συντονισμού με τα οικονομικά του κράτους και της αλληλεγγύης μεταξύ όλων των Ισπανών.

2. Οι Αυτόνομες Κοινότητες μπορούν να δρουν ως εκπρόσωποι ή συνεργάτες του κράτους για την είσπραξη, τη διαχείριση και βεβαίωση των φορολογικών πόρων, σύμφωνα με τους νόμους και τα καθεστώτα.

Άρθρο 157.

1. Οι πόροι των Αυτονόμων Κοινοτήτων αποτελούνται από:

- a) Ολικώς ή μερικώς από το κράτος παραχωρούμενους φόρους, από πρόσθετους φόρους και από άλλες συμμετοχές στα έσοδα του κράτους.
- b) Τους δικούς τους φόρους, τέλη και ειδικές εισφορές.
- c) Τις χορηγήσεις από ένα περιφερειακό Αντισταθμιστικό Ταμείο και άλλες επιδοτήσεις που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό.
- d) Έσοδα που προέρχονται από την περιουσία τους και από εισπράξεις κατά το ιδιωτικό δίκαιο.
- e) Το προϊόν των χρηματοπιστωτικών πράξεων.

2. Οι Αυτόνομες Κοινότητες δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να λαμβάνουν φορολογικά μέτρα σε βάρος περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται εκτός του εδάφους τους ή που προκαλούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών.

3. Οργανικός νόμος μπορεί να ρυθμίζει την άσκηση των δημοσιονομικών αρμοδιοτήτων που απαριθμούνται στην παράγραφο 1, τους κανόνες που σκοπούν την επίλυση των διαφορών που ενδέχεται να ανακύψουν και τις δυνατότητες οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Αυτονόμων Κοινοτήτων και κρατών.

Άρθρο 158.

1. Στον γενικό κρατικό προϋπολογισμό μπορεί να ορισθεί ένα κονδύλιο για τις Αυτόνομες Κοινότητες ανάλογα με το μέγεθος των κρατικών υπηρεσιών και των δραστηριοτήτων που θα έχουν αναλάβει και ανάλογα με την εγγύηση ενός ελάχιστου ορίου παροχής των θεμελιωδών δημοσίων υπηρεσιών σε όλο το ισπανικό έδαφος.

2. Προκειμένου να διορθωθούν οι μεταξύ περιφερειών οικονομικές ανισότητες και να υλοποιηθεί η αρχή της αλληλεγγύης, θα δημιουργηθεί έν αντισταθμιστικό Ταμείο για τις δαπάνες επενδύσεως, του οποίου οι πόροι θα κατανέμονται, όταν υπάρχει ανάγκη, από τα Cortes Generales [Κοινοβούλια] μεταξύ των Αυτόνομων Κοινοτήτων και των επαρχιών.»

Το καθεστώς της αυτονομίας

- 7 Σύμφωνα με το άρθρο 2, το κεφάλαιο III του τίτλου VIII (άρθρα 143 έως 158), καθώς και την πρώτη πρόσθετη διάταξη και τη δεύτερη μεταβατική διάταξη του Συντάγματος, η Χώρα των Βάσκων αποτελεί μια αυτόνομη διοικητική περιφέρεια εντός του Βασιλείου της Ισπανίας. Η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων διέπεται από το καθεστώς αυτονομίας της Χώρας των Βάσκων (Estatuto de Autonomía del País Vasco), που εγκρίθηκε με τον οργανικό νόμο των Cortes Generales 3/1979, της 18ης Δεκεμβρίου 1979 (BOE αριθ. 306, της 22ας Δεκεμβρίου 1979, στο εξής: καθεστώς αυτονομίας).

8 Η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων αποτελείται από τρία Territorios Históricos, που αποτελούνται από Municipios (οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης). Η πολιτική και θεσμική δομή της Αυτόνομης αυτής Κοινότητας περιλαμβάνει δύο διαφορετικά επίπεδα, ήτοι εκείνο των κοινών θεσμικών οργάνων για ολόκληρη τη Χώρα των Βάσκων (αυτόνομη κυβέρνηση και κοινοβούλιο) και εκείνο των «εθιμικών» θεσμών ή οργάνων με περιορισμένες αρμοδιότητες στις Territorios Históricos.

9 Το άρθρο 37 του καθεστώτος αυτονομίας έχει ως εξής:

«1. Τα εθιμικά όργανα των Territorios Históricos διέπονται από το ιδιαίτερο νομικό καθεστώς καθενός από αυτά.

2. Οι διατάξεις του παρόντος καθεστώτος δεν συνεπάγονται τροποποίηση της φύσης του συγκεκριμένου εθιμικού καθεστώτος ή των αρμοδιοτήτων που προβλέπει το ιδιαίτερο καθεστώς καθενός από τις Territorios Históricos.

3. Εν πάση περιπτώσει, οι Territorios Históricos διατηρούν αποκλειστική αρμοδιότητα εντός των αντιστοίχων εδαφών τους στους εξής τομείς:

a) Στην οργάνωση, το καθεστώς και τη λειτουργία των θεσμικών τους οργάνων.

b) Στην κατάρτιση και έγκριση των προϋπολογισμών τους.

- c) Στον καθορισμό των εδαφικών οριοθετήσεων πέραν των τοπικών αυτοδιοικήσεων που δεν υπερβαίνουν τα όρια της επαρχίας.
- d) Το καθεστώς των περιουσιακών στοιχείων των επαρχιών και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως, ανεξαρτήτως του αν εμπίπτουν στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, αν είναι ατομικά ή κοινοτικά.
- e) Το δημοτικό εκλογικό σύστημα.
- f) Κάθε άλλη αρμοδιότητα που ορίζει το παρόν καθεστώς ή τους μεταβιβάζεται.

4. Ανακτούν την κανονιστική και εκτελεστική εξουσία επί των εδαφών τους στους τομείς που αποφασίζει το βασικό κοινοβούλιο.»

¹⁰ Το άρθρο 40 του καθεστώτος αυτονομίας προβλέπει ότι, για την πρόσφορη άσκηση και τη χρηματοδότηση των αρμοδιοτήτων της, η Χώρα των Βάσκων «διαθέτει τις δικές τις αυτόνομες δημοσιονομικές αρχές».

¹¹ Το άρθρο 41 του εν λόγω καθεστώτος έχει ως εξής:

«1. Οι δημοσιονομικές σχέσεις μεταξύ του κράτους και της Χώρας των Βάσκων ρυθμίζονται μέσω του παραδοσιακού συστήματος της οικονομικής συμφωνίας (Concierto Económico) ή των συμβάσεων (Convenios).

2. Το περιεχόμενο του συστήματος της συμφωνίας τηρεί και συμμορφώνεται προς τις εξής αρχές και βάσεις:

- a) Τα αρμόδια θεσμικά όργανα των Territorios Históricos μπορούν να διατηρούν, να θεσπίζουν και να ρυθμίζουν, εντός του εδάφους τους, το φορολογικό καθεστώς, λαμβάνοντας υπόψη τη γενική φορολογική δομή του κράτους, τις διατάξεις για τον συντονισμό, τη φορολογική εναρμόνιση και συνεργασία με το κράτος που περιλαμβάνει οικονομική συμφωνία και τις διατάξεις που θεσπίζει το βασικό κοινοβούλιο για τους ίδιους σκοπούς εντός της Αυτόνομης Κοινότητας. Η συμφωνία εγκρίνεται με νόμο.
- b) Η επιβολή, διαχείριση, βεβαίωση, είσπραξη και ο έλεγχος όλων των φόρων, εξαιρουμένων των τελωνειακών δασμών και των μη ανακτωμένων μέσω των φορολογικών μονοπωλίων διενεργούνται σε κάθε Territorio Histórico από την αντίστοιχη Diputación Foral, με την επιφύλαξη της συνεργασίας με το κράτος και των εκ μέρους του ελέγχων.
- c) Τα αρμόδια θεσμικά όργανα των Territorios Históricos εκδίδουν τις σχετικές αποφάσεις για την εφαρμογή στο αντίστοιχο έδαφός τους των εξαιρετικού και συγκυριακού χαρακτήρα φορολογικών διατάξεων που το κράτος έχει αποφασίσει να εφαρμόσει στο κοινό έδαφος. Η διάρκεια ισχύος τους είναι αντίστοιχη προς αυτή των κρατικών ρυθμίσεων.
- d) Η εισφορά της Χώρας των Βάσκων στο κράτος συνίσταται σε μια συνολική ποσόστωση, που αποτελείται από τις αντίστοιχες επί μέρους ποσοστώσεις των

Territorios Históricos, ως συμμετοχή σε όλα τα βάρη του κράτους που δεν αναλαμβάνει η Αυτόνομη Κοινότητα.

- e) Για τον καθορισμό των επί μέρους ποσοστώσεων των Territorios Históricos που συνιστούν από κοινού την προαναφερθείσα συνολική ποσόστωση, θα συσταθεί μια μικτή επιτροπή, η οποία θα αποτελείται, αφενός, από έναν αντιπρόσωπο κάθε Diputación Foral, καθώς και από αντίστοιχο αριθμό εκπροσώπων της βασκικής κυβερνήσεως, και, αφετέρου, από αντίστοιχο αριθμό εκπροσώπων της κρατικής διοικήσεως. Η κατ' αυτόν τον τρόπο καθοριζόμενη ποσόστωση επικυρώνεται με νόμο για το χρονικό διάστημα ισχύος που προβλέπεται στην οικονομική συμφωνία, με επιφύλαξη των ετήσιων προσαρμογών της σύμφωνα με την επίσης στην οικονομική συμφωνία προβλεπόμενη διαδικασία.

- f) Το καθεστώς αυτό θα εφαρμόζεται σύμφωνα με την αρχή της συνταγματικής αλληλεγγύης, η οποία μνημονεύεται στα άρθρα 138 και 156 του Συντάγματος.»

Η οικονομική συμφωνία

- ¹² Η Οικονομική Συμφωνία μεταξύ της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων και του Βασιλείου της Ισπανίας εγκρίθηκε με τον νόμο 12/2002 (Ley 12/2002 por la que se aprueba el Concierto Económico con la Comunidad Autónoma del País Vasco), της 23ης Μαΐου 2002 (BOE αριθ. 124, της 24ης Μαΐου 2002, στο εξής: οικονομική συμφωνία).

13 Τα άρθρα 2 έως 4 της οικονομικής συμφωνίας έχουν ως εξής:

«Άρθρο 2. Γενικές αρχές.

Πρώτον — Το φορολογικό καθεστώς που θεσπίζουν τα Territorios Históricos πρέπει να τηρεί τις εξής αρχές:

- 1° Τήρηση της αλληλεγγύης όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα και το καθεστώς αυτονομίας.
- 2° Τήρηση της γενικής φορολογικής δομής του κράτους.
- 3° Συντονισμός, φορολογική εναρμόνιση και συνεργασία με το κράτος, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οικονομικής συμφωνίας.
- 4° Συντονισμός, φορολογική εναρμόνιση και αμοιβαία συνεργασία μεταξύ των αρχών των Territorios Históricos σύμφωνα με τις διατάξεις που θεσπίζει προς τούτο το βασικό κοινοβούλιο.
- 5° Υπαγωγή στις διεθνείς συνθήκες ή συμφωνίες που συνάπτει και επικυρώνει ή στις οποίες προσχωρεί το ισπανικό κράτος.

Πρέπει να τηρούνται μεταξύ άλλων οι διατάξεις των διεθνών συμφωνιών που συνάπτει το Βασίλειο της Ισπανίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και των ρυθμίσεων για τη φορολογική εναρμόνιση της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Συναφώς, πρέπει να διενεργούνται οι επιστροφές φόρων που απορρέουν από την εφαρμογή των εν λόγω συμφωνιών.

Δεύτερον — Οι διατάξεις της συμφωνίας αυτής πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του γενικού φορολογικού νόμου σχετικά με την ερμηνεία των φορολογικών κανόνων.

Άρθρο 3. Φορολογική εναρμόνιση.

Κατά τη θέσπιση των φορολογικών κανονιστικών ρυθμίσεων, οι Territorios Históricos:

- a) Συμμορφώνονται προς τη γενική φορολογική νομοθεσία όσον αφορά την ορολογία και τις έννοιες, με την επιφύλαξη των ιδιομορφιών που διευκρινίζει η παρούσα οικονομική συμφωνία.
- b) Επιβάλλουν μια αποτελεσματική συνολική φορολογική επιβάρυνση ισότιμη προς την υπάρχουσα στο λοιπό κράτος.
- c) Διατηρούν και διασφαλίζουν την ελευθερία κυκλοφορίας και εγκαταστάσεως των προσώπων, καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, κεφαλαίων και υπηρεσιών επί όλου του ισπανικού εδάφους, χωρίς δυσμενείς διακρίσεις, περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων ή στρέβλωση κατά την χορήγηση φόρων.

- d) Χρησιμοποιούν την ίδια όπως στο κοινό έδαφος κατάταξη βιομηχανικών, εξορυκτικών, εμπορικών δραστηριοτήτων, παροχής υπηρεσιών, ελευθέρων επαγγελμάτων ή δραστηριοτήτων καλλιτεχνικής φύσεως, με επιφύλαξη μιας ενδεχομένως λεπτομερέστερης κατατάξεως των εν λόγω δραστηριοτήτων.

Άρθρο 4. Αρχή της συνεργασίας.

Πρώτον — Τα αρμόδια όργανα των Territorios Históricos θα ανακοινώνουν στις κρατικές αρχές, πριν από την έναρξη ισχύος τους, τα σχέδια των φορολογικών διατάξεων.

Ομοίως, η κρατική διοίκηση θα προβαίνει στην ίδια ανακοίνωση προς τα εν λόγω όργανα.

Δεύτερον — Το κράτος θέτει σε εφαρμογή τους μηχανισμούς που καθιστούν δυνατή τη συμμετοχή των περιφερειακών αρχών της Χώρας των Βάσκων στις διεθνείς συμφωνίες που έχουν επιπτώσεις στην εφαρμογή της παρούσας οικονομικής συμφωνίας.

Τρίτον — Το κράτος και οι Territorios Históricos, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σε θέματα διαχείρισεως, ελέγχου και εισπράξεως των φόρων τους, ανταλλάσσουν, στον προσηκόντα χρόνο και με τον κατάλληλο τρόπο, όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που κρίνουν αναγκαία για την καλύτερη επιβολή αυτών των φόρων.

Μεταξύ άλλων, αμφότερες οι διοικητικές αρχές:

- a) Ανταλλάσσουν, μέσω των κέντρων επεξεργασίας δεδομένων, όλες τις πληροφορίες που κρίνουν ότι χρειάζονται. Συναφώς, τίθεται σε εφαρμογή η απαραίτητη τεχνική ενδοεπικοινωνία. Ετησίως, καταρτίζεται κοινό και συντονισμένο σχέδιο πληροφορικής στον τομέα της φορολογίας.
- b) Οι υπηρεσίες ελέγχου προετοιμάζουν κοινά σχέδια ελέγχου για επιλεκτικούς συντονισμένους σκοπούς, τομείς και διαδικασίες, καθώς και για φορολογουμένους που έχουν αλλάξει κατοικία, εταιρίες που τελούν σε καθεστώς φορολογικής διαφάνειας και εταιρίες που υπόκεινται στον φόρο εταιριών, αναλόγως του πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών τους.»

¹⁴ Τα άρθρα 48 έως 60 της οικονομικής συμφωνίας αφορούν τις οικονομικές σχέσεις μεταξύ του κράτους και της Χώρας των Βάσκων. Τα άρθρα 48 έως 50 της συμφωνίας αυτής έχουν ως εξής:

«Άρθρο 48. Γενικές αρχές.

Οι χρηματοοικονομικές σχέσεις μεταξύ του κράτους και της Χώρας των Βάσκων διέπονται από τις εξής αρχές:

Πρώτον — Φορολογική και οικονομική αυτονομία των αρχών της Χώρας των Βάσκων για την καθορισμό και την άσκηση των εξουσιών της.

Δεύτερον — Τήρηση της αλληλεγγύης όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα και στο καθεστώς αυτονομίας.

Τρίτον — Συντονισμός και συνεργασία με το κράτος σε θέματα σταθερότητας του προϋπολογισμού.

Τέταρτον — Συμμετοχή της Χώρας των Βάσκων στα βάρη του κράτους που δεν αναλαμβάνει η Αυτόνομη Κοινότητα, όπως καθορίζεται στην παρούσα οικονομική συνεργασία.

Πέμπτον — Τα αρμόδια όργανα της Χώρας των Βάσκων έχουν τις δυνατότητες χρηματοοικονομικής επιτηρήσεως που ασκεί οποτεδήποτε το κράτος στον τομέα της τοπικής αυτοδιοικήσεως, χωρίς αυτό να συνεπάγεται χαμηλότερο επίπεδο αυτονομίας των βασκικών οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως από αυτό που έχουν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως του κοινού συστήματος.

Άρθρο 49. Έννοια της ποσοστώσεως.

Η συνεισφορά της Χώρας των Βάσκων συνίσταται σε μια συνολική ποσόστωση, αποτελούμενη από τις ποσοστώσεις που αντιστοιχούν σε κάθε ένα από τις Territorios Históricos της, ως συμμετοχή σε όλα τα βάρη του κράτους που δεν αναλαμβάνει η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων.

Άρθρο 50. Περιοδικότητα και αναπροσαρμογή της ποσοστώσεως.

Πρώτον — Δυνάμει νόμου ψηφιζομένου από την Cortes Generales (Ισπανική Βουλή), κατόπιν προηγούμενης σύμφωνης γνώμης της μικτής επιτροπής για την οικονομική συμφωνία, θα καθορίζεται κάθε πέντε έτη, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που τίθενται με αυτή τη Συμφωνία, η μέθοδος για τον προσδιορισμό της ποσοστώσεως, που θα ισχύει για την επόμενη πενταετία, καθώς και θα εγκρίνεται η ποσόστωση του πρώτου έτους της πενταετίας.

Δεύτερον — Σε κάθε ένα από τα επόμενα του πρώτου έτη, η μικτή επιτροπή για την οικονομική συμφωνία θα αναπροσαρμόζει την ποσόστωση, εφαρμόζοντας τη μέθοδο που εγκρίθηκε με τον κατά την προηγούμενη παράγραφο νόμο.

Τρίτον — Οι αρχές που αποτελούν την καθορίζουσα την ποσόστωση μέθοδο της παρούσας συμφωνίας μπορούν να τροποποιηθούν στο πλαίσιο του πενταετούς νόμου περί της ποσοστώσεως, όταν επιβάλλεται από τις συνθήκες και την εμπειρία της εφαρμογής τους.»

¹⁵ Η οικονομική συμφωνία προβλέπει την παρέμβαση δύο επιτροπών ίσης εκπροσώπησης. Σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, της συμφωνίας, η μικτή επιτροπή αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο της κυβερνήσεως κάθε Territorio Histórico και αντίστοιχο αριθμό εκπροσώπων της βασικής κυβερνήσεως και, αφετέρου, από αντίστοιχο αριθμό εκπροσώπων της κρατικής διοικήσεως.

¹⁶ Το άρθρο 62 της οικονομικής συμφωνίας προβλέπει ότι η μικτή αυτή επιτροπή καλείται, μεταξύ άλλων, να καταλήγει σε συμφωνία επί των τροποποιήσεων της εν λόγω οικονομικής συμφωνίας, επί της δεσμεύσεως συνεργασίας και συντονισμού σε θέματα σταθερότητας του προϋπολογισμού, καθώς και επί της μεθόδου καθορισμού της ποσοστώσεως ανά πενταετία και να συνάπτει τις συμφωνίες που είναι ανά πάσα στιγμή απαραίτητες σε φορολογικά και δημοσιονομικά θέματα για την εφαρμογή και την ορθή διεξαγωγή των διατάξεων της εν λόγω συμφωνίας.

- 17 Το άρθρο 63 της οικονομικής συμφωνίας προβλέπει τη σύσταση της επιτροπής συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων (Comisión de Coordinación y Evaluación Normativa), που αποτελείται από τέσσερις εκπροσώπους των κρατικών αρχών και τέσσερις εκπροσώπους της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων. Οι τελευταίοι διορίζονται από τη βασκική κυβέρνηση, τρεις δε εξ αυτών διορίζονται κατόπιν προτάσεως καθεμίας από τις Diputaciones Forales.
- 18 Μεταξύ των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην επιτροπή συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων με το άρθρο 64 της οικονομικής συμφωνίας περιλαμβάνεται πρώτον η αρμοδιότητα εκτιμήσεως του συμβατού της φορολογικής νομοθεσίας με την εν λόγω συμφωνία, τούτο δε πριν από τη δημοσίευση της νομοθεσίας αυτής. Το άρθρο 64, στοιχείο α, της ίδιας συμφωνίας προβλέπει ρητώς ότι, για τον σκοπό αυτό, «όταν, επ' ευκαιρία της ανταλλαγής σχεδίων κανονιστικών διατάξεων, που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 της παρούσας οικονομικής συμφωνίας, διατυπώνονται παρατηρήσεις σχετικά με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στα σχέδια, οποιαδήποτε από τις εκπροσωπούμενες αρχές και διοικήσεις μπορεί να ζητήσει, γραπτώς και αιτιολογημένως, τη σύγκλιση της επιτροπής αυτής. Η επιτροπή συγκαλείται εντός μέγιστης προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από της αιτήσεως συγκλίσεως, προβαίνει στην ανάλυση του συμβατού της προτεινόμενης νομοθεσίας με την οικονομική συμφωνία και προσπαθεί, πριν από τη δημοσίευση των αντιστοίχων διατάξεων, να πράξει ούτως ώστε τα θεσμικά όργανα και οι διοικητικές αρχές να καταλήξουν σε συμφωνία όσον αφορά τις τυχόν διαφωνίες επί του περιεχομένου της φορολογικής νομοθεσίας».

Ο νόμος του 2002 περί της ποσοστώσεως για τα έτη 2002-2006

- 19 Με τον νόμο 12/2002, της 23ης Μαΐου 2002, εγκρίθηκε η μέθοδος καθορισμού της ποσοστώσεως της Χώρας των Βάσκων για τα έτη 2002-2006 (BOE αριθ. 124, σ. 18636, στο εξής: νόμος του 2002 περί της ποσοστώσεως). Τα άρθρα 3 έως 7 του νόμου αυτού προβλέπουν:

«Άρθρο 3. Καθορισμός της ποσοστώσεως για το βασικό έτος.

Η διαθέσιμη ποσόστωση του βασικού έτους της πενταετίας 2002-2006 καθορίζεται με την εφαρμογή συντελεστή επί του συνολικού ποσού των δαπανών που δεν αναλαμβάνει η Αυτόνομη Κοινότητα και με την πραγματοποίηση των αντιστοίχων προσαρμογών και αντισταθμίσεων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα ακόλουθα άρθρα.

Άρθρο 4. Δαπάνες του κράτους που δεν αναλαμβάνει η Αυτόνομη Κοινότητα.

Πρώτον — Θεωρούνται ως κρατικές δαπάνες που δεν βαρύνουν την Αυτόνομη Κοινότητα εκείνες οι οποίες αντιστοιχούν σε αρμοδιότητες, των οποίων η πραγματική άσκηση δεν έχει αναληφθεί από την Αυτόνομη Κοινότητα.

Δεύτερον — Για τον καθορισμό του συνολικού ποσού των εν λόγω δαπανών, από το σύνολο των εξόδων του κρατικού προϋπολογισμού αφαιρείται το συνολικό κονδύλι του προϋπολογισμού το οποίο, σε κρατικό επίπεδο, αντιστοιχεί στις αρμοδιότητες που έχει αναλάβει η Αυτόνομη Κοινότητα, από την ημέρα της πραγματικής μεταφοράς, που καθορίζεται με τα αντίστοιχα βασιλικά διατάγματα.

[...]

Άρθρο 5. Αναπροσαρμογές

Πρώτον — Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 14 και 15 επ., τα αριθμητικά στοιχεία που προκύπτουν από τον επιμερισμό δαπανών του τετάρτου εδαφίου του προηγούμενου άρθρου αποτελούν το αντικείμενο αναπροσαρμογής για τη βελτίωση της καταστάσεως των εσόδων από άμεσους φόρους που καταλογίζονται στη Χώρα των Βάσκων και το λοιπό κράτος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 55 της οικονομικής συμφωνίας.

[...]

Άρθρο 6. Αντισταθμιστικά ποσά.

Πρώτον — Από την ποσόστωση που αντιστοιχεί σε κάθε Territorio Histórico αφαιρούνται δια συμψηφισμού τα εξής κονδύλια:

- a) Το τμήμα που καταλογίζεται σε μη συμπεφωνημένους φόρους.
- b) Το τμήμα που καταλογίζεται σε μη φορολογικής φύσεως έσοδα του προϋπολογισμού.
- c) Το τμήμα που καταλογίζεται στο έλλειμμα του γενικού κρατικού προϋπολογισμού.

[...]

Άρθρο 7. Συντελεστής.

Ο συντελεστής των προηγούμενων άρθρων 4 και 6, ο οποίος καθορίζεται κατ' ουσίαν αναλόγως του εισοδήματος των Territorios Históricos σε σχέση με τα κρατικά έσοδα, είναι 6,24 % για την τρέχουσα πενταετία.»

- ²⁰ Σύμφωνα με το παράρτημα I του νόμου του 2002 περί της ποσοστώσεως, που θεσπίζει την προσωρινή ποσόστωση της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων για το βασικό έτος 2002, το καταβλητέο από τις Territorios Históricos ποσό ανέρχεται σε 1 034 626 080 ευρώ.

Η φορολογική νομοθεσία της κύριας δίκης

- ²¹ Στις υποθέσεις C-428/06, C-429/06 και C-434/06, οι προσφυγές ακυρώσεως αφορούν τον νόμο τοπικής ισχύος των Juntas Generales de Vizcaya 7/2005, της 23ης Ιουνίου 2005, του οποίου το άρθρο 2 τροποποιεί τον νόμο τοπικής ισχύος 3/1996, της 26ης Ιουνίου 1996, περί του φόρου εταιριών. Οι δύο πρώτες από τις προσφυγές αυτές σκοπούν την ακύρωση των παραγράφων 4, 6 και 7 του εν λόγω άρθρου 2, ενώ η τρίτη προσφυγή αφορά μόνο την ακύρωση των παραγράφων 4 και 6 του ιδίου άρθρου.
- ²² Το άρθρο 2, παράγραφος 4, του νόμου τοπικής ισχύος 7/2005 τροποποιεί το άρθρο 29 του νόμου τοπικής ισχύος 3/1996 και καθορίζει τον συντελεστή του φόρου εταιριών «γενικώς σε 32,5 %». Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την κοινή νομοθεσία του κράτους, ήτοι το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κωδικοποιημένου κειμένου του νόμου περί του φόρου εταιριών, που επικυρώθηκε με το βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 4/2004, της 5ης Μαρτίου 2004, ο συνήθης συντελεστής του φόρου εταιριών είναι 35 %.

23 Το άρθρο 2, παράγραφος 6, του νόμου τοπικής ισχύος 7/2005 τροποποιεί το άρθρο 37 του νόμου τοπικής ισχύος 3/1996 και προβλέπει έκπτωση κατά 10% επί του ποσού των επενδύσεων σε νέα πάγια υλικά στοιχεία του ενεργητικού για την ανάπτυξη της οικονομικής εκμεταλλεύσεως μιας εταιρίας. Η παράγραφος 7 του ίδιου άρθρου τροποποιεί το άρθρο 39 του νόμου τοπικής ισχύος 3/1996 και προβλέπει έκπτωση ίση προς το 10% των ποσών που προέρχονται από το λογιστικό αποτέλεσμα της οικονομικής χρήσεως, και μπορεί να προορίζεται για «αποθεματικό για παραγωγικές επενδύσεις και/ή δραστηριότητες διατηρήσεως και βελτιώσεως του περιβάλλοντος ή εξοικονομήσεως ενέργειας». Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η ισπανική νομοθεσία περί του φόρου εταιριών δεν περιλαμβάνει τέτοιες δυνατότητες εκπτώσεως από τον φόρο.

24 Στις υποθέσεις C-430/06 και C-433/06, οι προσφυγές ακυρώσεως στις υποθέσεις της κύριας δίκης αφορούν το Decreto Foral Normativo de Urgencia Fiscal 2/2005 del Consejo de Diputados de Álava, της 24ης Μαΐου 2005, επικυρωθέν με τη συμφωνία των Juntas Generales de Álava, της 13ης Ιουνίου 2005, του οποίου το μόνον άρθρο τροποποιεί, με τις παραγράφους του 4 και 5, τα άρθρα 29 και 37 του νόμου τοπικής ισχύος 24/1996, της 5ης Ιουλίου 1996, σχετικά με τον φόρο περί εταιριών. Το περιεχόμενο του προσβαλλομένου με τις εν λόγω προσφυγές κανόνα ταυτίζεται με το περιεχόμενο του επιμάχου κανόνα στην προσφυγή της κύριας δίκης που οδήγησε στην αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-434/06.

25 Στις υποθέσεις C-431/06 και C-432/06, οι προσφυγές ακυρώσεως στις υποθέσεις της κύριας δίκης αφορούν το Decreto Foral 32/2005 της Diputación foral de Guipúzcoa, της 24ης Μαΐου 2005, του οποίου το μόνον άρθρο τροποποιεί, με τις παραγράφους του 3 και 4, τα άρθρα 29 και 37 του νόμου τοπικής ισχύος 7/1996, της 4ης Ιουλίου 1996, σχετικά με τον φόρο περί εταιριών. Το περιεχόμενο του προσβαλλομένου με τις εν λόγω προσφυγές κανόνα ταυτίζεται με το περιεχόμενο του επιμάχου κανόνα της κύριας δίκης που οδήγησε στην αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-434/06.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- ²⁶ Οι προσβαλλόμενες στις υποθέσεις της κύριας δίκης διατάξεις εκδόθηκαν προφανώς από τις τοπικές αρχές αφού, το Tribunal Supremo έκρινε, με απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2004, στην αναιρετική διαδικασία 7893/1999, αυτοδικαίως άκυρες πολλές παρεμφερείς διατάξεις που εξέδωσαν οι ίδιες αρχές για τον λόγο ότι, εφόσον τα εν λόγω μέτρα μπορούν να αποτελέσουν κρατικές ενισχύσεις, έπρεπε να έχουν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Ωστόσο, οι καθών της κύριας δίκης, με τις ενώπιον του Δικαστηρίου γραπτές παρατηρήσεις τους, αναφέρουν ότι, λόγω του γεγονότος ότι το Tribunal Supremo αποφάνθηκε χωρίς να υποβάλει αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και για άλλους λόγους, ασκήθηκε ενώπιον του Tribunal Constitucional κατά της αποφάσεως αυτής «recurso de amparo».
- ²⁷ Στο πλαίσιο των προσφυγών ακυρώσεως της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν φορολογικά μέτρα γενικής εφαρμογής, τα οποία δεν συνεπάγονται τη χορήγηση πλεονεκτήματος σε ορισμένες επιχειρήσεις ή σε ορισμένους κλάδους παραγωγής, πρέπει να θεωρηθούν ως «επιλεκτικά» και να υπαχθούν στη ρύθμιση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, για τον λόγο και μόνο ότι επηρεάζουν αποκλειστικώς το έδαφος που υπάγεται στη δικαιοδοσία μιας περιφερειακής αρχής, η οποία είναι αυτόνομη στον φορολογικό τομέα.
- ²⁸ Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται συναφώς στην απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, C-88/03, Πορτογαλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-7115), σχετικά με τα φορολογικά μέτρα που θέσπισε η Αυτόνομη Κοινότητα των Αζορών, και παραπέμπει στις τρεις προϋποθέσεις θεσμικής, διαδικαστικής και οικονομικής αυτονομίας που διευκρίνισε το Δικαστήριο με τη σκέψη 67 της εν λόγω αποφάσεως.
- ²⁹ Το αιτούν δικαστήριο, εξετάζοντας αν η Χώρα των Βάσκων και οι Territorios Históricos της πληρούν τις τρεις αυτές προϋποθέσεις, εκθέτει ότι δεν έχει καμία αμφιβολία ως προς την ύπαρξη θεσμικής αυτονομίας.

30 Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η τυπική διαδικασία καταρτίσεως της φορολογικής νομοθεσίας της Χώρας των Βάσκων πληροί το κριτήριο της διαδικαστικής αυτονομίας. Η διαδικασία αυτή δεν υπόκειται βεβαίως στην άμεση παρέμβαση της κεντρικής κυβερνήσεως, αλλά η κυβέρνηση διαθέτει μη καταναγκαστικούς μηχανισμούς συμφιλίωσης, αμοιβαιότητας και ίσης εκπροσωπήσεως, προκειμένου, αφού ανακοινωθούν τα προγράμματα, να εξετάζεται το συμβατό τους προς την οικονομική συμφωνία μεταξύ των μερών, ώστε οι θεσπιζόμενες από τα μέρη ρυθμίσεις να συνάδουν προς τους συμφωνηθέντες μεταξύ της κεντρικής και της περιφερειακής αρχής κανόνες, οι οποίοι επέχουν θέση νόμων. Εξάλλου, από της απόψεως των σκοπών που επιδιώκει η αυτόνομη φορολογική νομοθεσία και της ενδεχομένης υποχρεώσεως της βασικής διοικήσεως, να «λαμβάνει υπόψη το εθνικό συμφέρον κατά τον καθορισμό του φορολογικού συντελεστή», η οικονομική συμφωνία προβλέπει στο άρθρο 3 ορισμένες αρνητικές προϋποθέσεις σχετικές με τη συνολική φορολογική επιβάρυνση, τις ελευθερίες κυκλοφορίας και εγκαταστάσεως καθώς και την απαγόρευση των διακρίσεων. Οι εν λόγω προϋποθέσεις μπορεί να υπαχθούν σε εκ των υστέρων δικαστικό έλεγχο των φορολογικών διατάξεων που τέθηκαν σε ισχύ προκειμένου να εξακριβωθεί το συμβατό τους με τους προαναφερθέντες κανόνες ή κατευθυντήριες γραμμές.

31 Όσον αφορά το κριτήριο της οικονομικής αυτονομίας, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η Χώρα των Βάσκων, μολονότι είναι φορολογικά υπεύθυνη, διαθέτει επαρκείς αρμοδιότητες για να πληροί το εν λόγω κριτήριο. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει συναφώς ότι το επίπεδο της αυτονομίας της Χώρας των Βάσκων, καίτοι είναι πολύ υψηλό συγκρινόμενο με άλλα είδη περιφερειακής αυτονομίας εντός του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, περιορίζεται ωστόσο από την ύπαρξη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων του κράτους σε τομείς που έχουν οικονομικές επιπτώσεις στη Χώρα των Βάσκων, όπως το νομισματικό σύστημα, οι βάσεις και ο συντονισμός του γενικού σχεδιασμού της οικονομικής δραστηριότητας, το οικονομικό καθεστώς των κοινωνικών ασφαλίσεων και τα δημόσια έργα γενικού συμφέροντος, μεταξύ των άλλων τομέων αρμοδιοτήτων του άρθρου 149 του Συντάγματος. Για τον λόγο αυτό, η ύπαρξη διαφορετικού οικονομικού πλαισίου στη Χώρα των Βάσκων πρέπει να εξεταστεί σε συνάρτηση με ορισμένες ουσιώδεις απαιτήσεις, όπως είναι η ενότητα της αγοράς ή η ενότητα του οικονομικού συστήματος, που αποτελούν άρρηκτο τμήμα του ισπανικού συστήματος των αυτονόμων κοινοτήτων, σύμφωνα με τη νομολογία του Tribunal Constitucional (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις 96/1984, της 19ης Οκτωβρίου 1984, και 96/2002, της 25ης Απριλίου 2002).

32 Κατόπιν των στοιχείων αυτών, το Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο ταυτίζεται με το ερώτημα που υποβάλλεται με τις υποθέσεις C-428/06, C-429/06 και C-434/06:

«Έχει το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ την έννοια ότι τα φορολογικά μέτρα που θέσπισαν οι Juntas Generales del Territorio Histórico de Bizkaia, με νέα διατύπωση των άρθρων 29, παράγραφος 1, στοιχείο α, 37 και 39 της νομοθεσίας περί του φόρου εταιριών, επειδή επιβάλλουν φορολογικό συντελεστή μικρότερο από τον γενικό συντελεστή που προβλέπει η νομοθεσία του ισπανικού κράτους και εκπτώσεις από το ποσό του φόρου οι οποίες δεν υπάρχουν στη φορολογική νομοθεσία του κράτους, και έχουν κατά τόπο εφαρμογή στην εν λόγω αυτόνομη περιφέρεια, πρέπει να θεωρούνται επιλεκτικά και, ως εμπίπτοντα στην έννοια των κρατικών ενισχύσεων κατά το άρθρο αυτό πρέπει, επομένως, να κοινοποιούνται προηγουμένως στην Επιτροπή κατά το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ;»

33 Στις υποθέσεις C-430/06 έως C-433/06, το προδικαστικό ερώτημα ταυτίζεται με το ερώτημα της προηγούμενης σκέψης, αλλά αφορά τους τοπικούς νόμους της Álava και της Guirúzcoa.

34 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 30ής Νοεμβρίου 2006, αποφασίστηκε η συνεκδίκηση των υποθέσεων C-428/06 έως C-434/06 για τους σκοπούς της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας και την έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του παραδεκτού των αιτήσεων για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως*Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο*

³⁵ Η Comunidad Autónoma de La Rioja υποστηρίζει ότι οι αιτήσεις για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν υποβάλλονται παραδεκτώς διότι δεν απαιτείται η απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα για να καταστεί δυνατό στο αιτούν δικαστήριο να εκδώσει τις αποφάσεις του. Συγκεκριμένα, με την από 14 Νοεμβρίου 2005 διάταξη, επιβεβαιωθείσα με μεταγενέστερη διάταξη της 17ης Μαρτίου 2006, εκδοθείσες αμφότερες στο πλαίσιο της παρεμπόπτουσας διαδικασίας εκτελέσεως της αποφάσεως που εξέδωσε το Tribunal Supremo στις 9 Δεκεμβρίου 2004 (εκτέλεση υπ' αριθ. 3753/96-1), το Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco ακύρωσε ορισμένες από τις προσβαλλόμενες διατάξεις της κύριας δίκης, ήτοι το άρθρο 29 διαφόρων τροποποιηθέντων νόμων τοπικής ισχύος σχετικών με τον συντελεστή του φόρου εταιριών και το τροποποιηθέν άρθρο 39 του νόμου τοπικής ισχύος 3/1996, θεωρώντας ότι οι διατάξεις αυτές αντίκεινται στην εν λόγω απόφαση και εκδόθηκαν προκειμένου να εμποδίσουν την εκτέλεσή της. Επί του παρόντος, οι δύο προαναφερθείσες διατάξεις αποτελούν το αντικείμενο αιτήσεων αναιρέσεως.

³⁶ Ωστόσο, με το από 23 Ιανουαρίου 2008 έγγραφο, η Comunidad Autónoma de La Rioja ανακοίνωσε στο Δικαστήριο ότι απέσυρε την ένσταση απαραδέκτου των αιτήσεων για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

³⁷ Η UGT-Rioja υποστηρίζει επίσης ότι, οι αιτήσεις αυτές δεν είναι παραδεκτές εφόσον δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι τα φορολογικά μέτρα της κύριας δίκης αποτελούν κρατικές ενισχύσεις. Αναφέρεται συναφώς στην απόφαση του Tribunal Supremo και σε ορισμένες αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με φορολογικές διατάξεις των Territorios Históricos που είναι ανάλογες των μέτρων αυτών.

- 38 Η Confebask ισχυρίζεται επίσης ότι δεν απαιτείται η υποβολή αιτήσεων για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως εφόσον η προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής είναι πολύ σαφής και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι τα επίμαχα φορολογικά μέτρα της κύριας δίκης δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 39 Από το περιεχόμενο αλλά και από την οικονομία του άρθρου 234 ΕΚ προκύπτει ότι η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής προϋποθέτει ότι εκκρεμεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων διαφορά, στο πλαίσιο της οποίας καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη της την προδικαστική απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 1995, C-422/93 έως C-424/93, Zabala Erasun κ.λπ., Συλλογή 1995, σ. I-1567, σκέψη 28· της 12ης Μαρτίου 1998, C-314/96, Djabali, Συλλογή 1998, σ. I-1149, σκέψη 18, και της 20ής Ιανουαρίου 2005, C-225/02, García Blanco, Συλλογή 2005, σ. I-523, σκέψη 27).
- 40 Εφόσον η διαφορά της κύριας δίκης αποτελεί προϋπόθεση για την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο μπορεί να την εξακριβώνει αυτεπαγγέλτως. Επομένως, η απόσυρση της ενστάσεως απαραδέκτου του προδικαστικού ερωτήματος από την Comunidad Autónoma de La Rioja δεν ασκεί επιρροή στην εξακρίβωση αυτή.
- 41 Εν προκειμένω, από κανένα στοιχείο που προσκομίστηκε στο Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι οι διαφορές της κύριας δίκης, κατόπιν της ακυρώσεως ορισμένων από τις προσβαλλόμενες διατάξεις της κύριας δίκης, στερούνται αντικειμένου ούτε ότι η απάντηση στις αιτήσεις για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν χρειάζεται πλέον στο αιτούν δικαστήριο προκειμένου να εκδώσει τις αποφάσεις του επί των υποθέσεων των οποίων έχει επιληφθεί.
- 42 Όσον αφορά την προβαλλόμενη σαφήνεια της απαντήσεως στο υποβληθέν ερώτημα, υπενθυμίζεται ότι, όταν η απάντηση σε προδικαστικό ερώτημα μπορεί σαφώς

να συναχθεί από τη νομολογία ή δεν υφίσταται καμία εύλογη αμφιβολία, αφενός, δικαστήριο του οποίου οι αποφάσεις δεν μπορούν να προσβληθούν δεν υποχρεούται, υπό ορισμένες συνθήκες, να υποβάλει αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1982, 283/81, *Cilfit* κ.λπ., Συλλογή 1982, σ. 3415, σκέψεις 14 και 16 έως 20) και, αφετέρου, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

43 Ωστόσο, οι συνθήκες αυτές ουδόλως εμποδίζουν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ενώπιον του Δικαστηρίου αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως (βλ., συναφώς, την προπαρατεθείσα απόφαση *Cilfit* κ.λπ., σκέψη 15) και δεν συνεπάγεται ότι καθιστούν το Δικαστήριο αναρμόδιο να αποφανθεί επί του ερωτήματος αυτού.

44 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά την άποψη της UGT-Rioja, τα φορολογικά μέτρα της κύριας δίκης αποτελούν αναμφίβολα κρατικές ενισχύσεις, ενώ, κατά την άποψη της Confebask, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα μέτρα αυτά δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις. Η αντιφατική αυτή εκτίμηση των εν λόγω φορολογικών μέτρων από της απόψεως των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ αρκεί για να αποδείξει την αναγκαιότητα να δοθεί απάντηση στις αιτήσεις για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

45 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι φορολογικά μέτρα όπως αυτά της κύριας δίκης, που ελήφθησαν από περιφερειακές αρχές, πρέπει να θεωρούνται επιλεκτικά και, συνεπώς, ως κρατικές ενισχύσεις υπό την έννοια της διατάξεως αυτής, για τον λόγο και μόνο ότι δεν εφαρμόζονται στο σύνολο του εδάφους του οικείου κράτους μέλους.

- 46 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο με τη σκέψη 56 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προς τον σκοπό της εκτιμήσεως του επιλεκτικού χαρακτήρα του επίμαχου μέτρου, πρέπει να εξεταστεί αν, στο πλαίσιο ενός δεδομένου νομικού καθεστώτος, το εν λόγω μέτρο συνιστά πλεονέκτημα για ορισμένες επιχειρήσεις σε σχέση προς άλλες οι οποίες τελούν σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση.
- 47 Συναφώς, το πλαίσιο αναφοράς δεν καθορίζεται αναγκαστικά από τα εδαφικά όρια του οικείου κράτους μέλους και, επομένως, ένα μέτρο που παρέχει πλεονέκτημα εντός ενός μόνον τμήματος της επικράτειας δεν είναι, εξ αυτού του λόγου και μόνο, επιλεκτικό κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 57).
- 48 Δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να τελεί μια περιφερειακή αρχή υπό νομικό και πραγματικό καθεστώς που να της παρέχει επαρκή αυτονομία έναντι της κεντρικής κυβερνήσεως κράτους μέλους, ώστε, με τα μέτρα που θεσπίζει, να είναι αυτή η αρχή, και όχι η κεντρική κυβέρνηση, εκείνη που διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο κατά τον καθορισμό του πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις (προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 58).
- 49 Με τη σκέψη 65 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο αναφέρθηκε στην περίπτωση στην οποία περιφερειακή ή τοπική αρχή θεσπίζει, στο πλαίσιο της ασκήσεως επαρκώς αυτόνομων εξουσιών έναντι της κεντρικής εξουσίας, έναν φορολογικό συντελεστή ο οποίος είναι χαμηλότερος από τον εθνικό συντελεστή και εφαρμόζεται αποκλειστικά στις επιχειρήσεις που λειτουργούν στα εδάφη που υπάγονται στη δικαιοδοσία της.
- 50 Στην τελευταία αυτή περίπτωση, το κρίσιμο νομικό πλαίσιο προς εκτίμηση του επιλεκτικού χαρακτήρα ενός φορολογικού μέτρου θα μπορούσε να περιορίζεται στη συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη εφόσον η περιφερειακή αρχή, ιδίως λόγω του καθεστώτος που τη διέπει και των εξουσιών της, διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο κατά τον καθορισμό του πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στα εδάφη που υπάγονται στη δικαιοδοσία της (προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 66).

51 Για να μπορεί μια απόφαση που έχει ληφθεί από περιφερειακή ή τοπική αρχή να θεωρηθεί ως ληφθείσα στο πλαίσιο της ασκήσεως επαρκώς αυτόνομων εξουσιών της αρχής αυτής, πρέπει καταρχάς, η αρχή αυτή, από συνταγματικής απόψεως, να υπόκειται σε πολιτικό και διοικητικό καθεστώς διακρινόμενο από αυτό της κεντρικής κυβερνήσεως. Περαιτέρω, η απόφαση πρέπει να έχει ληφθεί χωρίς να έχει η κεντρική κυβέρνηση παρέμβει άμεσα προς καθορισμό του περιεχομένου της. Τέλος, οι οικονομικές συνέπειες της μειώσεως του εθνικού φορολογικού συντελεστή, η οποία ισχύει για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στην εν λόγω περιφέρεια, δεν πρέπει να αντισταθμίζονται με μεταφορές πόρων ή επιδοτήσεις από άλλες περιφέρειες ή από την κεντρική κυβέρνηση (προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 67). Οι τρεις αυτές προϋποθέσεις θεωρούνται από κοινού ως τα κριτήρια θεσμικής, διαδικαστικής καθώς και οικονομικής και δημοσιονομικής αυτονομίας.

52 Με τη σκέψη 68 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο έκρινε ότι μια επαρκής όσον αφορά την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων πολιτική και φορολογική αυτονομία έναντι της κεντρικής κυβερνήσεως προϋποθέτει ότι η περιφερειακή αρχή όχι μόνο διαθέτει αρμοδιότητα προς θέσπιση, στο έδαφος που υπάγεται στη δικαιοδοσία της, μέτρων μειώσεως του φορολογικού συντελεστή ανεξάρτητα από οποιοδήποτε στοιχείο απτόμενο της συμπεριφοράς της κεντρικής κυβερνήσεως, αλλά, επιπλέον, ότι αποδέχεται τις πολιτικές και οικονομικές συνέπειες ενός τέτοιου μέτρου.

Επί της μη υπάρξεως προϋποθέσεως για την εφαρμογή των κριτηρίων αυτονομίας

53 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, οι σκέψεις 58 και 66 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, δεν θέτουν καμία προϋπόθεση για την εφαρμογή των τριών κριτηρίων που προσδιορίζονται στη σκέψη 67 της ίδιας αποφάσεως.

54 Η διατύπωση της σκέψης 58 της εν λόγω αποφάσεως αίρει κάθε αμφιβολία συναφώς. Συγκεκριμένα, στη σκέψη αυτή, το Δικαστήριο τονίζει ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να τελεί μια περιφερειακή αρχή υπό νομικό και πραγματικό καθεστώς που να της παρέχει επαρκή αυτονομία έναντι της κεντρικής κυβερνήσεως κράτους μέλους, ώστε η αρχή αυτή να είναι εκείνη που διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο κατά τον

καθορισμό του πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις.

55 Ήτοι, όταν μια περιφερειακή αρχή έχει επαρκή αυτονομία, δηλαδή διαθέτει αυτονομία από θεσμικής, διαδικαστικής και οικονομικής απόψεως, διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο κατά τον καθορισμό του πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις. Ο ουσιώδης αυτός ρόλος είναι συνέπεια της αυτονομίας και όχι προϋπόθεσή της.

56 Με τη σκέψη 66 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής εκφράζεται επίσης αυτή η ιδέα της συνέπειας της αυτονομίας, εφόσον το Δικαστήριο αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία μια περιφερειακή αρχή, «ιδίως λόγω του καθεστώτος που τη διέπει και των εξουσιών της», διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο κατά τον καθορισμό του πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στα εδάφη που υπάγονται στη δικαιοδοσία της.

57 Με τη σκέψη 66 αποσαφηνίζεται επαρκώς η σκέψη 67 της ίδιας αποφάσεως, στην οποία περιγράφονται τα κριτήρια που πρέπει να πληροί μια απόφαση για να θεωρηθεί ως ληφθείσα στο πλαίσιο της ασκήσεως επαρκώς αυτόνομων εξουσιών, δηλαδή υπό συνθήκες όπως αυτές της σκέψης 66.

58 Η ερμηνεία αυτή της αρχής που έθεσε το Δικαστήριο με τις σκέψεις 54 έως 68 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής ενισχύεται με την εξέταση του ελέγχου που πραγματοποίησε το Δικαστήριο με την ίδια απόφαση. Συναφώς, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο εξέτασε, με τη σκέψη 70 της αποφάσεως, τα κριτήρια θεσμικής και διαδικαστικής αυτονομίας και, με τις σκέψεις 71 έως 76 της αποφάσεως αυτής, το κριτήριο της οικονομικής αυτονομίας.

59 Ωστόσο, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας με το σημείο 70 των προτάσεών της, από τον έλεγχο του Δικαστηρίου ουδόλως προκύπτει ότι το Δικαστήριο εξέτασε αν πληρούνται η προβαλλόμενη από την Επιτροπή προϋπόθεση.

- ⁶⁰ Κατά συνέπεια, οι μόνες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ώστε το έδαφος που υπάγεται στη δικαιοδοσία μιας περιφερειακής αρχής να είναι το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να εκτιμηθεί αν απόφαση ληφθείσα από την αρχή αυτή έχει επιλεκτικό χαρακτήρα, είναι οι προϋποθέσεις θεσμικής, διαδικαστικής καθώς και οικονομικής και δημοσιονομικής αυτονομίας, όπως διευκρινίστηκαν με τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής.

Επί της περιφερειακής αρχής που πρέπει να ληφθεί υπόψη

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

- ⁶¹ Για να εξακριβωθεί αν τα επίμαχα στις υποθέσεις της κύριας δίκης μέτρα ελήφθησαν από «επαρκούς αυτονομίας απολαύουσα» περιφερειακή αρχή, πρέπει, προκαταρκτικώς, να καθοριστεί ποια περιφερειακή αρχή πρέπει να ληφθεί υπόψη.
- ⁶² Συγκεκριμένα, μολονότι το προδικαστικό ερώτημα καθεμίας από τις αποφάσεις C-428/06 έως C-434/06 αφορά τα φορολογικά μέτρα που έλαβε μια συγκεκριμένη Territorio Histórico, επισημαίνεται ότι το αιτούν δικαστήριο, εξηγώντας τον λόγο για τον οποίο η απάντηση στο ερώτημα αυτό του είναι απαραίτητη, αναφέρει τόσο την Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων όσο και τις Territorios Históricos.
- ⁶³ Ενώπιον του Δικαστηρίου, η Comunidad Autónoma de La Rioja, η Comunidad Autónoma de Castilla y León καθώς και η Επιτροπή φρονούν ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνον οι Territorios Históricos, εφόσον αυτές οι αρχές έλαβαν τα επίμαχα μέτρα της κύριας δίκης. Συναφώς, τονίζουν την περιορισμένη αρμοδιότητα των

αρχών αυτών, την έλλειψη αυτονομίας τους και, κατά συνέπεια, τον επιλεκτικό χαρακτήρα των προσβαλλομένων νόμων τοπικής ισχύος.

- ⁶⁴ Το αιτούν δικαστήριο, οι τοπικές αρχές και η Ισπανική Κυβέρνηση, προκειμένου να προσδιορίσουν την ίδια περιφερειακή αρχή, αναφέρουν άλλοτε τις Territorios Históricos, άλλοτε την Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων, αναλόγως του αν σκοπούν την αρμόδια στον φορολογικό τομέα ή σε άλλους τομείς αρχή.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- ⁶⁵ Όπως προκύπτει από την εθνική νομολογία που εκτέθηκε στην παρούσα απόφαση, το συνταγματικό καθεστώς του Βασιλείου της Ισπανίας είναι ιδιαιτέρως πολύπλοκο. Εξάλλου, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο για την ερμηνεία του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, η ερμηνεία του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ επιβάλλει τον καθορισμό της περιφερειακής αρχής που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση του επιλεκτικού χαρακτήρα ενός φορολογικού μέτρου.
- ⁶⁶ Η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων αποτελείται από τρεις επαρχίες, της Álava, της Vizcaya και της Guipúzcoa. Τα σύνορα των επαρχιών αυτών συμπίπτουν με τα σύνορα των Territorios Históricos, περιφερειών που απολαύουν εθιμικά δικαιώματα, αποκαλούμενα fuegos, βάσει των οποίων δύνανται να επιβάλλουν και εισπράττουν φόρους. Αντιθέτως, πολλές άλλες αρμοδιότητες, μεταξύ άλλων, σε δημοσιονομικά θέματα, ασκούνται από την Αυτόνομη Κοινότητα.
- ⁶⁷ Δεν αμφισβητείται ότι, εξεταζόμενες καθεαυτές, οι Territorios Históricos δεν διαθέτουν επαρκή αυτονομία υπό την έννοια των προσδιορισθέντων με τις σκέψεις 67 και 68 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής κριτηρίων.

Συγκεκριμένα, η ύπαρξη πολιτικής και φορολογικής αυτονομίας απαιτεί ότι η περιφερειακή αρχή αποδέχεται τις πολιτικές και οικονομικές συνέπειες μέτρου φορολογικής ελαφρύνσεως. Τούτο δεν συμβαίνει όταν η αρχή δεν διαχειρίζεται προϋπολογισμό, δηλαδή δεν έχει τον έλεγχο εσόδων και δαπανών. Είναι προφανώς η κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι Territorios Históricos, που έχουν αρμοδιότητα μόνον στον φορολογικό τομέα, οι δε άλλες αρμοδιότητες ανήκουν στην Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων.

⁶⁸ Ωστόσο, για την ανάλυση των κριτηρίων αυτονομίας μιας περιφερειακής αρχής, δεν είναι προφανώς απαραίτητο να ληφθούν υπόψη μόνον οι Territorios Históricos ή, αντιθέτως, μόνον η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων.

⁶⁹ Συγκεκριμένα, από τις παρασχεθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου διευκρινίσεις προκύπτει ότι, για ιστορικούς λόγους, οι αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται επί του γεωγραφικού εδάφους που αντιστοιχεί συγχρόνως στις Territorios Históricas και στην Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων, είναι οργανωμένες με βάση τη διάκριση της αρμοδιότητας στον φορολογικό τομέα, που ανατίθεται στις Territorios Históricas, και των οικονομικής φύσεως αρμοδιοτήτων, που ανατίθενται στην Αυτόνομη Κοινότητα.

⁷⁰ Για να αποφευχθούν ανακολουθίες, η εν λόγω κατανομή αρμοδιοτήτων επιβάλλει στενή συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αρχών.

⁷¹ Επομένως, το καθεστώς αυτονομίας ρυθμίζει τις αρμοδιότητες της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων, αλλά διευκρινίζει επίσης, στο άρθρο 41, παράγραφος 2, τις θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να τηρούν οι τοπικές αρχές, περί των οποίων γίνεται ευρέως λόγος στην οικονομική συμφωνία.

⁷² Η οικονομική αυτή συμφωνία, επικυρωθείσα με νόμο, συνάφθηκε μεταξύ της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων και του Ισπανικού κράτους. Ωστόσο, δεν

ρυθμίζει μόνον τις αρμοδιότητες της Αυτόνομης Κοινότητας, αλλά περιλαμβάνει πολλές διατάξεις περί των Territorios Históricos, οι οποίες είναι αρμόδιες σε πολλά φορολογικά θέματα.

73 Η ορθή εκτέλεση της οικονομικής συμφωνίας ελέγχεται από μια μικτή επιτροπή. Σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, της συμφωνίας αυτής, η επιτροπή αυτή αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε περιφερειακής κυβερνήσεως καθώς και από αντίστοιχο αριθμό εκπροσώπων της βασκικής κυβερνήσεως και, αφετέρου, από αντίστοιχο αριθμό εκπροσώπων της κρατικής διοικήσεως.

74 Ομοίως, η σύνθεση της επιτροπής συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων πιστοποιεί τη στενή συνεργασία μεταξύ των Territorios Históricos και της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 63 της οικονομικής συμφωνίας, η επιτροπή αυτή αποτελείται από τέσσερις εκπροσώπους της κρατικής διοικήσεως και τέσσερις εκπροσώπους της Αυτόνομης Κοινότητας που διορίζονται από τη βασκική κυβέρνηση, οι τρεις από τους τελευταίους διορίζονται βάσει προτάσεως καθεμίας από τις Diputaciones Forales.

75 Επομένως, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι Territorios Históricos και η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων για να καθοριστεί αν η περιφερειακή αρχή που αποτελείται από τις εν λόγω Territorios Históricos και την Αυτόνομη αυτή Κοινότητα διαθέτει επαρκή αυτονομία για να αποτελέσει το πλαίσιο αναφοράς, σε σχέση με το οποίο πρέπει να εκτιμηθεί ο επιλεκτικός χαρακτήρας μέτρου ληφθέντος από μία εκ των Territorios Históricos.

Επί της λυσιτέλειας του δικαστικού ελέγχου

- 76 Προτού εξεταστεί αν πληρούνται στις υποθέσεις της κύριας δίκης τα τρία κριτήρια αυτονομίας που θεσπίστηκαν με τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, πρέπει επίσης να διευκρινιστούν οι λόγοι για τους οποίους λαμβάνεται υπόψη ο έλεγχος των εθνικών δικαστηρίων. Συγκεκριμένα, ορισμένοι από τους διαδίκους της κύριας δίκης που υπέβαλαν παρατηρήσεις ισχυρίζονται ότι οι νόμοι τοπικής ισχύος επέχουν θέση διοικητικών διατάξεων και υπάγονται στον έλεγχο νομιμότητας των διοικητικών δικαστηρίων, γεγονός το οποίο έχει επιπτώσεις επί της διαδικαστικής αυτονομίας των Territorios Históricos. Αντιθέτως, άλλοι διάδικοι φρονούν ότι ο έλεγχος αυτός δεν ασκεί επιρροή για την εκτίμηση των κριτηρίων αυτονομίας.
- 77 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 234 ΕΚ, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, αλλά μόνο για την ερμηνεία ή την εκτίμηση του κύρους του.
- 78 Επομένως, το ζήτημα δεν είναι αν οι επίμαχοι στις υποθέσεις της κύριας δίκης νόμοι τοπικής ισχύος συνιστούν κρατικές ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, αλλά η ερμηνεία της διατάξεως αυτής προκειμένου να εξακριβωθεί αν νομοθεσία όπως οι νόμοι τοπικής ισχύος που εκδίδουν οι Territorios Históricos, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων τους, μπορούν να χαρακτηριστούν ως κανόνες γενικής ισχύος σύμφωνα με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων, όπως προκύπτει από τη διάταξη αυτή, ή αν οι κανόνες αυτές έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα.
- 79 Τα όρια των αρμοδιοτήτων των Territorios Históricos καθορίζονται προφανώς από το Σύνταγμα και άλλες διατάξεις, όπως το καθεστώς αυτονομίας και η οικονομική συμφωνία. Συναφώς, οι διατάξεις αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη όπως τις ερμηνεύουν και επιβάλλουν την τήρησή τους τα εθνικά δικαστήρια. Συγκεκριμένα, λυσιτελής για την εξακρίβωση υπάρξεως της αυτονομίας δεν είναι ο έλεγχος του εθνικού δικαστηρίου, αλλά η παράμετρος αναφοράς που χρησιμοποιεί το δικαστήριο αυτό κατά τον έλεγχό του.

- 80 Ο έλεγχος της νομιμότητας συνεπάγεται την τήρηση των προκαθορισμένων ορίων των αρμοδιοτήτων των διαφόρων εξουσιών, οργάνων ή οργανισμών του κράτους και όχι τον καθορισμό των ορίων αυτών. Όπως τόνισε η Ισπανική Κυβέρνηση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ύπαρξη δικαστικού ελέγχου είναι εγγενής της υπάρξεως κράτους δικαίου.
- 81 Η νομολογία των δικαστηρίων ενός κράτους μέλους είναι σημαντική όσον αφορά τα όρια των αρμοδιοτήτων μιας περιφερειακής αρχής, διότι αποτελεί άρρηκτο μέρος των κανόνων που καθορίζουν τις αρμοδιότητες αυτές ως νομολογιακή ερμηνεία. Ωστόσο, η δικαστική απόφαση ερμηνεύει απλώς τον κανόνα που καθορίζει τα όρια των αρμοδιοτήτων της αρχής αυτής, αλλά δεν θίγει, κατ' αρχήν, την άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών εντός των εν λόγω ορίων.
- 82 Επομένως, οι εφαρμοστέοι κανόνες όπως ερμηνεύονται από τα εθνικά δικαστήρια καθορίζουν τα όρια των αρμοδιοτήτων μιας περιφερειακής αρχής και πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί αν η αρχή αυτή διαθέτει επαρκή αυτονομία.
- 83 Συνεπώς, δεν μπορεί θεμιτώς να κριθεί ότι μια περιφερειακή αρχή δεν διαθέτει επαρκή αυτονομία για τον λόγο και μόνον ότι ασκείται δικαστικός έλεγχος επί των πράξεων που εκδίδει η αρχή αυτή.

Επί των τριών κριτηρίων αυτονομίας

Επί του κριτηρίου της θεσμικής αυτονομίας

— Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

⁸⁴ Οι τοπικές αρχές, η Confebask καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου συμφωνούν με την ανάλυση του αιτούντος δικαστηρίου όσον αφορά τη θεσμική αυτονομία. Ομοίως, η Ισπανική Κυβέρνηση φρονεί ότι πληρούται η πρώτη προϋπόθεση.

⁸⁵ Η Comunidad Autónoma de Castilla y León υποστηρίζει ότι οι Territorios Históricos δεν διαθέτουν πλήρη θεσμική αυτονομία, εφόσον πρέπει να συμμετέχουν στα βάρη του Ισπανικού κράτους. Η Comunidad Autónoma de La Rioja υπενθυμίζει ότι πρέπει να γίνει διάκριση των τοπικών αρχών, οι οποίες εξέδωσαν τα επίμαχα φορολογικά μέτρα της κύριας δίκης, και της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων. Η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων, όπως και οι άλλες Αυτόνομες Κοινότητες, πρέπει να ασκεί τις αρμοδιότητες που της χορηγούνται από το κράτος στο πλαίσιο των σκοπών της εθνικής οικονομικής πολιτικής ή της γενικής οργάνωσης της οικονομίας που καθορίζει το κράτος, ενώ οι εν λόγω τοπικές αρχές δεν διαθέτουν αρμοδιότητες στον οικονομικό τομέα. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί μεν την ύπαρξη θεσμικής αυτονομίας, αλλά επισημαίνει επίσης τις περιορισμένες αρμοδιότητες που διαθέτουν οι τοπικές αρχές οι οποίες, κατ' ουσίαν, συλλέγουν φόρους για άλλες διοικητικές αρχές.

— Απάντηση του Δικαστηρίου

⁸⁶ Καθόσον είναι αναγκαίο, εκτέθηκαν όλες οι υποστηριχθείσες διαφορετικές απόψεις. Ωστόσο, όπως τονίστηκε στη σκέψη 75 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη η περιφερειακή αρχή που αποτελείται από τις Territorios Históricos και την Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων.

⁸⁷ Συναφώς, από την εξέταση του Συντάγματος, του καθεστώτος αυτονομίας και της οικονομικής συμφωνίας προκύπτει ότι περιφερειακές αρχές όπως οι Territorios Históricos και η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων πληρούν το κριτήριο της θεσμικής αυτονομίας, εφόσον υπόκεινται σε πολιτικό και διοικητικό καθεστώς διακρινόμενο από αυτό της κεντρικής κυβερνήσεως.

Επί του κριτηρίου της διαδικαστικής αυτονομίας

— Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

⁸⁸ Η Comunidad Autónoma de La Rioja και η Comunidad Autónoma de Castilla y León καθώς και η Επιτροπή τονίζουν ότι επιβάλλονται περιορισμοί στην άσκηση των αρμοδιοτήτων των τοπικών αρχών από την κεντρική διοίκηση, την Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων και μεταξύ των αρχών αυτών. Προηγείται συναφώς έλεγχος σύμφωνα με την αρχή της συνεργασίας με το κράτος. Η Comunidad Autónoma de Castilla y León εμμένει επί του ρόλου της επιτροπής συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων, η οποία αναφέρεται στα άρθρα 63 και 64 της οικονομικής συμφωνίας.

- 89 Οι διάδικοι αυτοί της κύριας δίκης ισχυρίζονται επίσης ότι οι τοπικές αρχές πρέπει να τηρούν πολλές θεσμικής ή άλλης φύσεως αρχές, υπό τον έλεγχο των διοικητικών δικαστηρίων. Οι αρχές αυτές θέτουν σημαντικά ουσιαστικά όρια στις εξουσίες των τοπικών αρχών. Περί αυτού πρόκειται όσον αφορά την αρχή της αλληλεγγύης, που θεσπίζεται στο άρθρο 138 του Συντάγματος, την αρχή της φορολογικής εναρμονίσεως, τους όρους της οποίας θέτει το άρθρο 3 της οικονομικής συμφωνίας, καθώς τις αρχές της ισότητας, που θέτει, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 31 του Συντάγματος, και της ενότητας της αγοράς.
- 90 Οι τοπικές αρχές και η Confebask επισημαίνουν ότι το κράτος δεν παρεμβαίνει στην έκδοση των νόμων τοπικής ισχύος. Υφίσταται μηχανισμός αμοιβαίας επικοινωνίας, αλλά έχει απλώς πληροφοριακό χαρακτήρα. Ακόμη και σε περίπτωση αρνητικής γνώμης της επιτροπής συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων, δεν εμποδίζεται η θέση σε ισχύ των εκδοθέντων νόμων τοπικής ισχύος, οι οποίοι μπορούν να προσβληθούν μόνον ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.
- 91 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, όπως και η Ιταλική Κυβέρνηση, θεωρεί ότι συντονιστικά μέτρα δεν είναι ασυμβίβαστα με την αναγνώριση διαδικαστικής αυτονομίας. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, λυσιτελές είναι το γεγονός ότι η λήψη περιφερειακού φορολογικού μέτρου δεν απαιτεί τη συναίνεση του κράτους και το κράτος δεν έχει δικαίωμα αρνησικυρίας ή αναιρέσεως της αποφάσεως των περιφερειακών αρχών.
- 92 Η Confebask αντλεί επιχείρημα από τη διαφορετική διατύπωση μεταξύ των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Geelhoed στην υπόθεση που οδήγησε στην προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής και τη διατύπωση της αποφάσεως αυτής, για να υποστηρίξει ότι είναι αμελητέο το ότι, κατά την εξακρίβωση του κριτηρίου της διαδικαστικής αυτονομίας, η τοπική αρχή υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη τα εθνικά συμφέροντα. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 54 των προτάσεων αυτών, αναφέρεται ότι «[...] η απόφαση πρέπει να λαμβάνεται από την τοπική αρχή με διαδικασία στην οποία δεν έχει δυνατότητα να παρέμβει άμεσα η κεντρική κυβέρνηση σε σχέση με τον καθορισμό του φορολογικού συντελεστή και χωρίς να έχει η τοπική αρχή οποιαδήποτε υποχρέωση να λάβει υπόψη τα συμφέροντα του κεντρικού κράτους κατά τον καθορισμό του φορολογικού συντελεστή». Αντιθέτως, με τη σκέψη 67 της αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του την τελευταία περίοδο των προαναφερθεισών προτάσεων, εφόσον απλώς αναφέρεται ότι το μέτρο πρέπει να έχει ληφθεί «χωρίς να έχει η κεντρική κυβέρνηση παρέμβει άμεσα προς καθορισμό του περιεχομένου του».

93 Αντιθέτως προς την Confebask, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι σημαντικό είναι το γεγονός ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα του κράτους. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η προϋπόθεση διαδικαστικής αυτονομίας δεν πληρούται αν η περιφερειακή αρχή υπέχει τη διαδικαστική υποχρέωση διαβουλευσεως με την κεντρική διοίκηση και/ή την ουσιαστική υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις των αποφάσεών της επί του συνόλου της εθνικής επικράτειας, παραδείγματος χάρη προκειμένου να τηρούνται οι αρχές της ισότητας, της αλληλεγγύης ή της ισοδύναμης φορολογικής επιβαρύνσεως.

94 Η Επιτροπή βασίζεται συναφώς στην τελευταία περίοδο της σκέψης 68 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η περιφερειακή αρχή πρέπει να διαθέτει φορολογικές αρμοδιότητες «ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σκέψη απτόμενη της συμπεριφοράς της κεντρικής κυβερνήσεως», διευκρίνιση ενόψει της οποίας πρέπει να ερμηνεύεται η δεύτερη προϋπόθεση που θεσπίζεται στη σκέψη 67 της ίδιας αποφάσεως, δηλαδή ότι η απόφαση της περιφερειακής αρχής πρέπει να έχει ληφθεί «χωρίς η κεντρική κυβέρνηση να έχει παρέμβει άμεσα προς καθορισμό του περιεχομένου της».

— Απάντηση του Δικαστηρίου

95 "Όπως προκύπτει από τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προκειμένου απόφαση περιφερειακής αρχής να εκδοθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως επαρκώς αυτόνομων εξουσιών, πρέπει να έχει ληφθεί χωρίς η κεντρική κυβέρνηση να έχει παρέμβει άμεσα προς καθορισμό του περιεχομένου της.

96 Η διαδικαστική αυτή αυτονομία δεν αποκλείει να προβλέπεται διαδικασία διαβουλευσεως για την αποφυγή συγκρούσεων, υπό την προϋπόθεση η λαμβανόμενη μετά το πέρας της διαδικασίας αυτής τελική απόφαση να μην λαμβάνεται από την κεντρική κυβέρνηση αλλά από την περιφερειακή αρχή.

- 97 Συναφώς, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οικονομικής συμφωνίας προκύπτει ότι οι τοπικές αρχές ανακοινώνουν στην κρατική διοίκηση τα σχέδια των νόμων τοπικής ισχύος επί φορολογικών θεμάτων και η διοίκηση αυτή προβαίνει στην ίδια ανακοίνωση προς τις ίδιες αυτές αρχές.
- 98 Σύμφωνα με το άρθρο 64 της ίδιας συμφωνίας, η επιτροπή συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων η οποία αποτελείται, κατά το ήμισυ, από εκπροσώπους της κρατικής διοικήσεως και, κατά το έτερο ήμισυ, από εκπροσώπους της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων, μπορεί να εξετάζει τα σχέδια νόμων τοπικής ισχύος και να επιχειρεί, μέσω διαπραγματεύσεων, να αίρει τις ενδεχόμενες διαφορές με τη φορολογική νομοθεσία που είναι εφαρμοστέα στο υπόλοιπο ισπανικό έδαφος.
- 99 Όπως ορθώς επισημαίνει η γενική εισαγγελέας στο σημείο 87 των προτάσεών της, από την οικονομική συμφωνία δεν προκύπτει ότι, ελλείψει σύμφωνης γνώμης της εν λόγω επιτροπής, η κεντρική κυβέρνηση μπορεί να επιβάλει τη θέσπιση κανόνα με συγκεκριμένο περιεχόμενο.
- 100 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι η επιτροπή συντονισμού και αξιολογήσεως νομοθετικών διατάξεων δεν εξετάζει μόνο τα σχέδια των νόμων τοπικής ισχύος, αλλά και τα σχέδια που διαβιβάζει η κρατική διοίκηση. Η δυνατότητα αυτή δείχνει επαρκώς ότι η επιτροπή αυτή είναι μόνον συμβουλευτικό όργανο συμβιβασμού και όχι μηχανισμός μέσω του οποίου η κεντρική κυβέρνηση επιβάλλει τη βούλησή της στην περίπτωση υπάρξεως συγκρούσεως μεταξύ σχεδίου νόμων τοπικής ισχύος και της φορολογικής νομοθεσίας του Ισπανικού κράτους.
- 101 Οι διάφορες αρχές που προβάλλουν η Comunidad Autónoma de La Rioja, η Comunidad Autónoma de Castilla y León καθώς και η Επιτροπή δεν θίγουν προφανώς την αυτονομία λήψεως αποφάσεων των Territorios Históricos, αλλά μάλλον καθορίζουν τα όριά της.

- 102 Επομένως, η αρχή της αλληλεγγύης, που θεσπίζεται στο άρθρο 138 του Συντάγματος και σύμφωνα με την οποία «το κράτος εγγυάται την αποτελεσματική υλοποίηση της αρχής της αλληλεγγύης, που καθιερώνεται στο άρθρο 2 του Συντάγματος, μεριμνώντας για τη δημιουργία κατάλληλης και δίκαιης οικονομικής ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων μερών του ισπανικού εδάφους [...]», δεν θίγει προφανώς τη διαδικαστική αυτονομία των Territorios Históricos.
- 103 Συγκεκριμένα, η υποχρέωση περιφερειακής αρχής να λαμβάνει υπόψη την οικονομική ισορροπία των διαφόρων τμημάτων του εθνικού εδάφους όταν θεσπίζει φορολογική ρύθμιση καθορίζει το όριο των αρμοδιοτήτων της αρχής αυτής, ακόμη κι αν οι έννοιες που χρησιμοποιούνται προς καθορισμό των εν λόγω ορίων, όπως η έννοια της οικονομικής ισορροπίας, αναπτύσσονται ενδεχομένως στο ερμηνευτικό πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου.
- 104 Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 81 της παρούσας αποφάσεως, το γεγονός ότι πρέπει να τηρούνται προκαθορισμένα όρια κατά την έκδοση αποφάσεως δεν σημαίνει, κατ' αρχήν, ότι θίγεται η αυτονομία λήψεως αποφάσεων της εκδίδουσας την απόφαση αυτή αρχής.
- 105 Η αρχή της φορολογικής εναρμονίσεως, που θεσπίζεται στο άρθρο 3 της οικονομικής συμφωνίας, επιβάλλει, μεταξύ άλλων, την άσκηση «συνολικής αποτελεσματικής φορολογικής επιβαρύνσεως ισότιμης με την υπάρχουσα στο υπόλοιπο κράτος» και τη διατήρηση και εγγύηση «της ελευθερίας κυκλοφορίας και εγκαταστάσεως των προσώπων καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, κεφαλαίων και υπηρεσιών επί όλου του ισπανικού εδάφους, χωρίς δυσμενείς διακρίσεις, περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων ή στρέβλωση κατά τη χορήγηση πόρων».
- 106 Μολονότι από την αρχή αυτή προκύπτει προφανώς ότι οι Territorios Históricos δεν έχουν ευρεία αρμοδιότητα όσον αφορά τη συνολική φορολογική επιβάρυνση που μπορεί να επιβληθεί με τους τοπικούς νόμους, εφόσον πρέπει να είναι ισότιμη με την υπάρχουσα στο υπόλοιπο Ισπανικό κράτος, εντούτοις δεν αμφισβητείται ότι η συνολική φορολογική επιβάρυνση είναι ένα μόνον από τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την έκδοση φορολογικής ρυθμίσεως. Επομένως, οι Territorios

Históricos, εφόσον τηρούν την αρχή αυτή, έχουν τη δυνατότητα θεσπίσεως φορολογικών διατάξεων που διαφέρουν από πολλές απόψεις από τις εφαρμοστέες στο υπόλοιπο κράτος διατάξεις.

107 Εν πάση περιπτώσει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, το ουσιώδες κριτήριο για την ύπαρξη διαδικαστικής αυτονομίας δεν είναι το εύρος της αρμοδιότητας που αναγνωρίζεται στην περιφερειακή αρχή, αλλά η δυνατότητα της αρχής αυτής, δυνάμει της αρμοδιότητάς της, να εκδώσει ανεξαρτήτως απόφαση, δηλαδή χωρίς τη δυνατότητα της κεντρικής κυβέρνησεως να παρέμβει άμεσα στο περιεχόμενό της.

108 Κατά συνέπεια, η υποχρέωση μιας περιφερειακής αρχής να λαμβάνει υπόψη το συμφέρον του κράτους προκειμένου να τηρούνται τα όρια των αρμοδιοτήτων που έχουν παρασχεθεί στην αρχή αυτή δεν συνιστά, κατ' αρχήν, στοιχείο δυνάμενο να θίξει τη διαδικαστική αυτονομία της αρχής αυτής όταν εκδίδει απόφαση εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της.

109 Στις υποθέσεις της κύριας δίκης, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από τις εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις και, μεταξύ άλλων, από τα άρθρα 63 και 64 της οικονομικής συμφωνίας, η κεντρική κυβέρνηση δεν μπορεί προφανώς να παρεμβαίνει άμεσα στη διαδικασία εκδόσεως νόμου τοπικής ισχύος προκειμένου να τηρούνται αρχές όπως η αρχή της αλληλεγγύης, της φορολογικής εναρμονίσεως ή άλλες αρχές όπως αυτές που προβάλλουν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης.

110 Ωστόσο, μολονότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το αιτούν δικαστήριο είναι αρμόδιο για τον προσδιορισμό και την ερμηνεία του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, καθώς και για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στις διαφορές των οποίων επιλαμβάνεται. Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, βάσει των εξετασθέντων στοιχείων και όλων των στοιχείων που κρίνει λυσιτελή, να εξακριβώσει αν, στις υποθέσεις της κύριας δίκης, πληρούται το δεύτερο κριτήριο που θεσπίστηκε με τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής.

Επί του κριτηρίου της οικονομικής και δημοσιονομικής αυτονομίας

— Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

- 111 Όσον αφορά το κριτήριο αυτό, από τις υποβληθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις προκύπτει ότι οι συντάκτες τους παραπέμπουν στις σκέψεις 67 και 68 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής. Με τις σκέψεις αυτές, το Δικαστήριο έκρινε, αφενός, ότι οι οικονομικές συνέπειες της μείωσης του εθνικού φορολογικού συντελεστή, προς όφελος των επιχειρήσεων που λειτουργούν στην εν λόγω περιφέρεια, δεν πρέπει να αντισταθμίζονται με μεταφορές πόρων ή επιδοτήσεις από άλλες περιφέρειες ή από την κεντρική κυβέρνηση και, αφετέρου, υφίσταται οικονομική αυτονομία μόνον όταν η περιφερειακή αρχή αποδέχεται τις πολιτικές και οικονομικές συνέπειες μέτρου φορολογικής μείωσης. Πολλές από τις υποβληθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου παρατηρήσεις αφορούν τον καθορισμό της ποσοστώσεως και τις συναφείς επιπτώσεις όσον αφορά την οικονομική και δημοσιονομική αυτονομία της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων καθώς και των Territorios Históricos.
- 112 Η Comunidad Autónoma de La Rioja και η Comunidad Autónoma de Castilla y León ισχυρίζονται ότι οι Territorios Históricos δεν διαθέτουν οικονομική αυτονομία, μεταξύ άλλων, λόγω των διαφόρων αρχών που επιβάλλει το Σύνταγμα και η οικονομική συμφωνία.
- 113 Αντιθέτως, οι τοπικές αρχές ισχυρίζονται ότι το φορολογικό σύστημα των Territorios Históricos στηρίζεται σε δύο πυλώνες αποτελούμενους, αφενός, από τη φορολογική αυτονομία καθώς και την ανάληψη της συναφούς ευθύνης και, αφετέρου, από την αρχή του μονομερούς κινδύνου.
- 114 Η Confebask, εξετάζοντας το σκεπτικό των αποφάσεων για υποβολή προδικαστικού ερωτήματος, επισημαίνει ότι το κριτήριο της οικονομικής αυτονομίας απαιτεί

διαφοροποίηση από οικονομικής απόψεως μεταξύ του αυτόνομου εδάφους και του υπολοίπου Ισπανικού κράτους σε φορολογικά θέματα, ούτως ώστε η εφαρμογή της αρχής της ενότητας της αγοράς μπορεί ενδεχομένως να καταστήσει αμφίβολη την ύπαρξη αληθούς αυτονομίας. Ωστόσο, η Confedebask τονίζει ότι η προπαρατεθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής δεν απαιτεί σε καμία περίπτωση την ύπαρξη ενός στοιχείου όπως ένα «διαφορετικό οικονομικό πλαίσιο», το οποίο δεν υπάρχει στην πραγματικότητα ούτε μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία αποτελεί ευρέως ενσωματωμένη οικονομική και κοινωνική ενότητα. Το μόνο λυσιτελές στοιχείο είναι αυτό σύμφωνα με το οποίο η χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση που είναι εφαρμοστέα σε συγκεκριμένη περιφέρεια δεν πρέπει να χρηματοδοτείται με μεταφορά πόρων από την κεντρική κυβέρνηση, πράγμα το οποίο συνεπάγεται ότι η περιφερειακή αρχή αποδέχεται τους πολιτικούς και οικονομικούς κινδύνους των αποφάσεων που λαμβάνει στον φορολογικό τομέα, η απαίτηση δε αυτή αποκαλείται, στο ισπανικό δίκαιο, «αρχή της φορολογικής ευθύνης». Τούτο συμβαίνει με τις Territorios Históricos, εφόσον η φορολογική ευθύνη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του καθεστώτος οικονομικής συνεννόησης.

- 115 Η Ισπανική Κυβέρνηση εξετάζει το σύστημα της ποσοστώσεως και επισημαίνει ότι, μολονότι υφίστανται διάφορες χρηματοοικονομικές ροές μεταξύ του Ισπανικού κράτους και της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων, υφίσταται επίσης σαφής συνεισφορά της Αυτόνομης αυτής Κοινότητας υπέρ του Ισπανικού Υπουργείου Οικονομικών, η οποία προορίζεται για τη χρηματοδότηση των τομέων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του κράτους και όχι της Χώρας των Βάσκων. Η Ισπανική Κυβέρνηση εμμένει επί του ότι οι φορολογικές τροποποιήσεις που θεσπίζουν τα αρμόδια όργανα των Territorios Históricos δεν μεταβάλλουν ούτε τις χρηματοοικονομικές ροές μεταξύ του κράτους και της Χώρας των Βάσκων, ούτε την ποσοτικοποίηση των υπηρεσιών που παρέχει το κράτος. Η Ισπανική Κυβέρνηση καταλήγει ότι, από πολιτικής και οικονομικής απόψεως, οι Territorios Históricos αποδέχονται τις επιπτώσεις των αποφάσεων που λαμβάνουν στον φορολογικό τομέα.
- 116 Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι το γεγονός ότι το Ισπανικό κράτος έχει αποκλειστική αρμοδιότητα σε τομείς όπως το νομισματικό σύστημα, οι βάσεις και ο συντονισμός του γενικού σχεδιασμού της οικονομικής δραστηριότητας, το οικονομικό καθεστώς της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και τα δημόσια έργα γενικού συμφέροντος δεν διακυβεύει την ύπαρξη επαρκούς βαθμού οικονομικής και δημοσιονομικής αυτονομίας.
- 117 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονεί ότι το γεγονός ότι το Ισπανικό κράτος διατηρεί κάποιον έλεγχο επί του γενικού οικονομικού πλαισίου και επί της υπάρξεως ποσοστώσεως συμμετοχής στα βάρη του κράτους αυτού δεν είναι προφανώς

ασύμβατο με το κριτήριο της οικονομικής και δημοσιονομικής αυτονομίας, καθόσον ο φορολογικός συντελεστής δεν έχει επιπτώσεις στο ποσό της εν λόγω ποσοστώσεως.

118 Η Επιτροπή προβάλλει, πρώτον, ότι, όταν πρόκειται να εξετασθεί αν ένα φορολογικό μέτρο αποτελεί κρατική ενίσχυση, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το αποτέλεσμα της ζητήσεως, δηλαδή η δημιουργία επιχειρήσεων και, επομένως, η αύξηση των φορολογικών εσόδων που μπορεί να προκαλέσει μείωση των φόρων, εφόσον το αποτέλεσμα αυτό δεν μπορεί να προσδιορισθεί εκ των προτέρων. Εν πάση περιπτώσει, ο χαρακτήρας ενός μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως πρέπει να εκτιμάται ανά περίπτωση, στο επίπεδο της δικαιούχου επιχειρήσεως σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Δεύτερον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η εξέταση της οικονομικής αυτονομίας μιας συγκεκριμένης επικράτειας συνεπάγεται την ανάλυση όλων των μηχανισμών μεταφορών πόρων και μηχανισμών αλληλεγγύης, ακόμη κι αν δεν εμφανίζονται ως τέτοιοι (παραδείγματος χάρη, ο μηχανισμός ενιαίου ταμείου της κοινωνικής ασφαλίσεως, η εγγύηση από το κράτος ενός ελαχίστου ορίου παροχής των δημοσίων υπηρεσιών, κ.λπ.). Τρίτον, η Επιτροπή τονίζει ότι δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκοποί των κρατικών παρεμβάσεων για να εξακριβωθεί αν ένα φορολογικό μέτρο αναλύεται ως κρατική ενίσχυση, αλλά τα αποτελέσματα του μέτρου αυτού. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το γεγονός ότι μια περιφερειακή αρχή διαθέτει ευρύτατες αρμοδιότητες στον φορολογικό τομέα και έχει τον πλήρη έλεγχο των εσόδων της δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο στον καθορισμό του οικονομικού περιβάλλοντος.

119 Συναφώς, η Επιτροπή τονίζει τη σημασία της συνταγματικής αρχής της αλληλεγγύης, που αποτελεί το όριο της δημοσιονομικής αυτονομίας των Territorios Históricos και πρέπει να διασφαλίζει το ελάχιστο όριο παροχής δημοσίων υπηρεσιών για το σύνολο του ισπανικού εδάφους.

120 Η Επιτροπή εξετάζει ειδικότερα το περιφερειακό Αντισταθμιστικό Ταμείο του άρθρου 158, παράγραφος 2, του Συντάγματος. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η ύπαρξη του Ταμείου αυτού σημαίνει ότι οι Territorios Históricos δεν αποδέχονται τις οικονομικές επιπτώσεις αποφάσεως περί μειώσεως του φορολογικού συντελεστή ή την αύξηση των εγκεκριμένων εκπτώσεων. Όσον αφορά την ποσόστωση, η Επιτροπή συνάγει από την ανάλυση του μηχανισμού της ότι υπολογίζεται αναλόγως των εσόδων των Territorios Históricos σε σχέση με τα κρατικά έσοδα και, κατά συνέπεια, αποτελεί μηχανισμό αλληλεγγύης. Εξάλλου, υφίστανται άλλες μεταφορές πόρων, όπως οι προσαρμογές και αντισταθμίσεις βάσει των άμεσων και έμμεσων φόρων,

που αποτελούν επίσης μηχανισμούς αλληλεγγύης, εφόσον ορισμένες αντισταθμίσεις υπολογίζονται σε σχέση με το έσοδα αυτά.

- ¹²¹ Όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, η Επιτροπή επικαλείται έκθεση του Υπουργείου Απασχολήσεως και Κοινωνικών Υποθέσεων για τα έτη 1999-2005. Παραδείγματος χάρη, στον συνταξιοδοτικό τομέα, το σύστημα παρουσίασε το 2005 έλλειμμα 311 εκατομμυρίων ευρώ στην Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων. Η Επιτροπή συνάγει εξ αυτού ότι οι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως χρηματοδοτούνται από τις άλλες αυτόνομες κοινότητες. Εφόσον η χρηματοδότηση των ελλειμμάτων αποτελεί μέρος αρμοδιοτήτων που δεν έχει αναλάβει η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων, συνεισφέρει στη χρηματοδότηση αυτή μέσω της ποσοστώσεως. Ωστόσο, εφόσον η εν λόγω ποσόστωση υπολογίζεται επί του εισοδήματος της Αυτόνομης αυτής Κοινότητας, το σύστημα που έχει θεσπισθεί για την άμβλυνση του ελλείμματος της κοινωνικής ασφαλίσεως αποτελεί μηχανισμό αλληλεγγύης.

- ¹²² Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, η Επιτροπή καταλήγει ότι οι Territorios Históricos δεν αποδέχονται όλες τις οικονομικές συνέπειες των μέτρων περί μείωσης του φορολογικού συντελεστή ή αύξησεως των εγκεκριμένων εκπτώσεων. Κατά συνέπεια, δεν πληρούται η τρίτη προϋπόθεση που θεσπίστηκε με τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής.

— Απάντηση του Δικαστηρίου

- ¹²³ Όπως προκύπτει από τη σκέψη 67 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, προϋπόθεση για να απολαύει οικονομικής και δημοσιονομικής αυτονομίας μια περιφερειακή αρχή είναι ότι οι οικονομικές συνέπειες της μείωσης του εθνικού φορολογικού συντελεστή, η οποία ισχύει για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στην εν λόγω περιφέρεια, δεν πρέπει να αντισταθμίζονται με μεταφορές πόρων ή επιδοτήσεις από άλλες περιφέρειες ή από την κεντρική κυβέρνηση.

- 124 Οι μεταφορές πόρων μεταξύ του Ισπανικού κράτους και της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων ρυθμίζονται από την οικονομική συμφωνία και τον νόμο του 2002 περί της ποσοστώσεως. Επομένως, οι διατάξεις αυτές πρέπει να εξετασθούν κατ' αρχάς, για να εξακριβωθεί αν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα την αντιστάθμιση, από το Ισπανικό κράτος, των οικονομικών συνεπειών φορολογικού μέτρου ληφθέντος από τις τοπικές αρχές.
- 125 Η μέθοδος υπολογισμού της ποσοστώσεως είναι ιδιαίτερος σύνθετη. Το πρώτο στάδιο του υπολογισμού αυτού συνίσταται στην αποτίμηση των βαρών του κράτους στο σύνολο του Βασιλείου της Ισπανίας, όσον αφορά τις αρμοδιότητες που δεν αναλαμβάνει η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων. Επί του ποσού αυτού εφαρμόζεται συντελεστής που πρέπει, κατ' αρχήν, να αντιπροσωπεύει την επιβάρυνση του συνόλου της οικονομίας του Βασιλείου της Ισπανίας από τη βασκική οικονομία. Τέλος, γίνονται διάφορες αναπροσαρμογές με σκοπό τη βελτίωση της καταστάσεως των εσόδων που εισπράττουν οι διάφορες αρχές βάσει των διαφόρων φόρων.
- 126 Από τις υποβληθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου παρατηρήσεις προκύπτει ότι το ποσό των φορολογικών εσόδων των Territorios Históricos δεν ασκεί επιρροή επί του πρώτου σταδίου του υπολογισμού, ο οποίος συνίσταται αποκλειστικά σε αποτίμηση των διαφόρων βαρών του Ισπανικού κράτους. Νόμος τοπικής ισχύος που θεσπίζει ευνοϊκότερη φορολογία για τους υποκειμένους στον φόρο που υπάγονται στην εφαρμογή της ρυθμίσεως αυτής μόνον έμμεσα μπορεί να επηρεάσει τις συναφείς προσαρμογές.
- 127 Ένα από τα ουσιώδη στοιχεία της ποσοστώσεως είναι ο συντελεστής, ο οποίος είναι καθορισμένος επί του παρόντος σε 6,24%. Συναφώς, από την ενώπιον του Δικαστηρίου συζήτηση προέκυψε ότι, μολονότι ο συντελεστής αυτός προσδιορίζεται βάσει οικονομικών στοιχείων, καθορίζεται εντούτοις κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ του Ισπανικού κράτους και της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων. Επομένως, απόφαση περί μειώσεως του φορολογικού συντελεστή δεν ασκεί οπωσδήποτε επιρροή επί του ποσοστού του εν λόγω συντελεστή.
- 128 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή αμφισβήτησε τον τρέχοντα συντελεστή, υποστηρίζοντας ότι είναι χαμηλότερος του δέοντος και ότι, κατά συνέπεια, οι Territorios Históricos συμμετέχουν στα βάρη του κράτους λιγότερο από όσο θα

έπρεπε. Εντούτοις, υπενθυμίζεται εκ νέου ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο μόνο για να ερμηνεύσει το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ και δεν είναι αρμόδιο να κρίνει, στις υποθέσεις της κύριας δίκης, αν ο συντελεστής, κατ' εφαρμογή του νόμου του 2002 περί ποσοστώσεως υπολογίστηκε ορθώς από οικονομικής απόψεως ή είναι χαμηλότερος του δέοντος.

129 Επισημαίνεται, πάντως, ότι ο καθορισμός του εν λόγω συντελεστή σε επίπεδο χαμηλότερο του δέοντος αποτελεί μόνον ένδειξη του ότι οι Territorios Históricos δεν έχουν οικονομική αυτονομία. Ωστόσο, πρέπει να υπάρχει αντιστάθμιση, δηλαδή σχέση αιτίου και αιτιατού μεταξύ φορολογικού μέτρου που θεσπίζουν οι τοπικές αρχές και των ποσών που επιβαρύνουν το Ισπανικό κράτος.

130 Όπως αναφέρθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, ο συντελεστής καθορίζεται βάσει οικονομικών στοιχείων κατά τη διάρκεια πολιτικών διαπραγματεύσεων στις οποίες μετέχει το Ισπανικό κράτος και στο πλαίσιο των οποίων το κράτος υπερασπίζεται το εθνικό συμφέρον καθώς και το συμφέρον των άλλων περιοχών του Βασιλείου της Ισπανίας. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν η διαδικασία καθορισμού του συντελεστή σκοπεί να δώσει στην κεντρική κυβέρνηση τη δυνατότητα αντισταθμίσεως του κόστους μιας επιδοτήσεως ή ενός ευνοϊκού για τις επιχειρήσεις φορολογικού μέτρου που θεσπίζουν οι Territorios Históricos.

131 Ομοίως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής και να εξακριβώσει αν, λόγω της ακολουθούμενης μεθόδου υπολογισμού και των οικονομικών στοιχείων που λαμβάνονται υπόψη, ο καθορισμός συντελεστή και, γενικότερα, ο υπολογισμός της ποσοστώσεως μπορεί να αντισταθμίζει, για το Ισπανικό κράτος, τις συνέπειες ενός φορολογικού μέτρου που θεσπίζουν οι τοπικές αρχές.

132 Η Επιτροπή, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, προβάλλει επίσης ότι υφίστανται πολλές άλλες μεταφορές πόρων που αντισταθμίζουν τα φορολογικά μέτρα μειώσεως των φόρων, όπως αυτά που προκύπτουν από την ύπαρξη ενιαίου ταμείου κοινωνικής ασφαλίσεως, ελαχίστου ορίου παροχής δημοσίων υπηρεσιών που διασφαλίζει το κράτος ή του περιφερειακού Αντισταθμιστικού Ταμείου. Εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, έγινε λόγος για μεταφορές πόρων ή επιδοτήσεις σημαντικού ύψους προς δημόσιους οργανισμούς της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων, που δεν λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της ποσοστώσεως.

- 133 Συναφώς, μολονότι μια οικονομική αντιστάθμιση μπορεί να δηλωθεί και να είναι συγκεκριμένη, μπορεί επίσης να είναι συγκεκριμένη και να προκύπτει μόνον από τον συγκεκριμένο έλεγχο των χρηματοοικονομικών ροών μεταξύ της οικείας περιφερειακής αρχής, του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει και των λοιπών περιφερειών του κράτους αυτού.
- 134 Συγκεκριμένα, από την εξέταση αυτή μπορεί να προκύψει ότι απόφαση περί μείωσης φόρου που εκδίδει μια περιφερειακή αρχή συνεπάγεται σημαντικότερες μεταφορές πόρων προς όφελός της, λόγω των τρόπων υπολογισμού που χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό των προς μεταφορά ποσών.
- 135 Ωστόσο, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, η γενική εισαγγελέας στο σημείο 109 των προτάσεών της, και αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει προφανώς η Επιτροπή, το γεγονός και μόνον, το οποίο προκύπτει από μια συνολική εκτίμηση των χρηματοοικονομικών σχέσεων μεταξύ της κεντρικής κυβέρνησης και των περιφερειακών αρχών, ότι υφίστανται μεταφορές πόρων του κράτους αυτού προς τις περιφερειακές αρχές δεν αρκεί, καθεαυτό, για να αποδείξει ότι οι εν λόγω αρχές δεν αναλαμβάνουν τις οικονομικές επιπτώσεις των φορολογικών μέτρων που θεσπίζουν και, συνεπώς, δεν απολαύουν δημοσιονομικής αυτονομίας, εφόσον οι μεταφορές αυτές εξηγούνται από λόγους μη συνδεόμενους με τα εν λόγω φορολογικά μέτρα.
- 136 Στις υποθέσεις της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι οι αρμοδιότητες των Territorios Históricos οριοθετούνται, μεταξύ άλλων, από τις διάφορες προβληθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου αρχές και, ειδικότερα, από την αρχή της φορολογικής εναρμονίσεως.
- 137 Λαμβανομένων υπόψη των ορίων αυτών, πρέπει να εξετασθεί αν οι νόμοι τοπικής ισχύος που θεσπίζουν οι Territorios Históricos συνεπάγονται συγκεκριμένες αντισταθμίσεις σε τομείς όπως η κοινωνική ασφάλιση ή η διασφάλιση, από το Ισπανικό κράτος, ενός ελαχίστου ορίου παροχής δημοσίων υπηρεσιών, ή ακόμη η λειτουργία του περιφερειακού Αντισταθμιστικού Ταμείου, όπως ισχυρίζεται, μεταξύ άλλων, η Επιτροπή. Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν διευκρίνισε επακριβώς τους ισχυρισμούς της.

138 Τέλος, διαπιστώνεται ότι το επιχείρημα της Επιτροπής, που προβλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι τα επίμαχα φορολογικά μέτρα δεν εφαρμόζονται σε όλες τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες ή σε όλους τους κλάδους παραγωγής που δραστηριοποιούνται στο έδαφος των Territorios Históricos, δεν επηρεάζει την προηγηθείσα ανάλυση εφόσον συνομολογείται ότι, σύμφωνα με όσα έκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 62 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πορτογαλία κατά Επιτροπής, τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται σε όλες τις επιχειρήσεις ή σε όλους τους κλάδους παραγωγής που υπάγονται στην αρμοδιότητα της περιφερειακής αρχής, σύμφωνα με τον κανόνα κατανομής των φορολογικών αρμοδιοτήτων που έχει θεσπίσει το οικείο κράτος μέλος και η εν λόγω περιφερειακή αρχή.

139 Εν πάση περιπτώσει, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί αν οι νόμοι τοπικής ισχύος στις υποθέσεις της κύριας δίκης αποτελούν κρατικές ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Συγκεκριμένα, τούτο συνεπάγεται ότι το Δικαστήριο θα προβεί στον καθορισμό, την ερμηνεία και την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου, καθώς και σε εξέταση των πραγματικών περιστατικών, καθήκοντα που ανήκουν στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου, ενώ το Δικαστήριο είναι μόνον αρμόδιο για την ερμηνεία της κατά τη διάταξη αυτή έννοιας των κρατικών ενισχύσεων, προκειμένου να δώσει στο αιτούν δικαστήριο απάντηση περί των κριτηρίων, βάσει των οποίων το δικαστήριο αυτό μπορεί να λύσει τις αχθείσες ενώπιόν του διαφορές.

140 Επομένως, συνάγεται ότι, βάσει των εξετασθέντων στοιχείων και όλων των άλλων στοιχείων, τα οποία κρίνει χρήσιμα το αιτούν δικαστήριο, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν οι Territorios Históricos αποδέχονται τις πολιτικές και οικονομικές συνέπειες ενός φορολογικού μέτρου που θεσπίζουν εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που τους έχουν χορηγηθεί.

Συμπέρασμα περί των τριών κριτηρίων που τίθενται στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως

141 Ο καθορισμός του αν οι νόμοι τοπικής ισχύος που θεσπίζουν οι Territorios Históricos αποτελούν ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ επιβάλλει την εξακρίβωση του αν οι Territorios Históricos και η Αυτόνομη Κοινότητα της

Χώρας των Βάσκων διαθέτουν επαρκή θεσμική, διαδικαστική και οικονομική αυτονομία ώστε κανόνας θεσπιζόμενος από τις αρχές αυτές, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που τους έχουν ανατεθεί, θεωρείται ως γενικής εφαρμογής εντός της περιφερειακής αυτής αρχής και δεν έχει επιλεκτικό χαρακτήρα, σύμφωνα με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

142 Η εξακρίβωση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον κατόπιν προηγούμενου ελέγχου, διασφαλίζοντας ότι οι Territorios Históricos και η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων τηρούν τα όρια των αρμοδιοτήτων τους εφόσον οι κανόνες σχετικά, μεταξύ άλλων, με τις μεταφορές πόρων θεσπίστηκαν σε σχέση με τις εν λόγω αρμοδιότητες, όπως αυτές προσδιορίζονται.

143 Συγκεκριμένα, η διαπίστωση παραβιάσεως των ορίων των αρμοδιοτήτων αυτών μπορεί να διακυβεύσει το αποτέλεσμα της αναλύσεως που έγινε βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, εφόσον το πλαίσιο αναφοράς για να εκτιμηθεί ο επιλεκτικός χαρακτήρας του κανόνα γενικής εφαρμογής εντός της περιφερειακής αρχής δεν αποτελείται πλέον από τις Territorios Históricos και την Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων, αλλά μπορεί, ενδεχομένως, να επεκταθεί στο σύνολο της ισπανικής επικράτειας.

144 Λαμβανομένων υπόψη όλων αυτών των στοιχείων, πρέπει να δοθεί η απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα ότι το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ έχει την έννοια ότι, για την εκτίμηση του επιλεκτικού χαρακτήρα ενός μέτρου, λαμβάνεται υπόψη η θεσμική, διαδικαστική και οικονομική αυτονομία που απολαύει η θεσπίζουσα το μέτρο αρχή. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο για να καθορίσει το προς εφαρμογή και ερμηνεία εθνικό δίκαιο, καθώς και να εφαρμόσει το κοινοτικό δίκαιο επί των διαφορών, των οποίων έχει επιληφθεί, να εξακριβώσει αν οι Territorios Históricos και η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων απολαύουν της αυτονομίας αυτής, γεγονός που συνεπάγεται ότι οι κανόνες που θεσπίζονται εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που έχουν παρασχεθεί στις περιφερειακές αυτές αρχές από το Σύνταγμα και άλλες διατάξεις του ισπανικού δικαίου δεν έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, σύμφωνα με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ¹⁴⁵ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ έχει την έννοια ότι, για την εκτίμηση του επιλεκτικού χαρακτήρα ενός μέτρου, λαμβάνεται υπόψη η θεσμική, διαδικαστική και οικονομική αυτονομία που απολαύει η θεσπίζουσα το μέτρο αρχή. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο για να καθορίσει το προς εφαρμογή και ερμηνεία εθνικό δίκαιο, καθώς και να εφαρμόσει το κοινοτικό δίκαιο επί των διαφορών, των οποίων έχει επιληφθεί, να εξακριβώσει αν οι Territorios Históricos και η Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων απολαύουν της αυτονομίας αυτής, γεγονός που συνεπάγεται ότι οι κανόνες που θεσπίζονται εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που έχουν παρασχεθεί στις περιφερειακές αυτές αρχές από το Σύνταγμα και άλλες διατάξεις του ισπανικού δικαίου δεν έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, σύμφωνα με την έννοια της κρατικής ενισχύσεως του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

(υπογραφές)